

Vapo Oy

PL 22
40101 JYVÄSKYLÄ

Viite

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994) 9 §

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO VAPO OY:N LEVÄSUON TURVETUOTANTOALUEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA, Pyhäjärvi

Vapo Oy suunnittelee Pyhäjärven kaupungissa sijaitsevan Leväsuon ottamista turvetuotantoon ja on toimittanut sitä koskevan ympäristövaikutusten arviointiohjelman Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (jäljempänä ELY-keskus) 28.5.2010.

HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Hankkeen nimi

Leväsuon turvetuotantoalue, Pyhäjärvi.

Hankkeesta vastaava

Leväsuon turvetuotantohankkeesta ja ympäristövaikutusten arvioinnista vastaa Vapo Oy, yhteyshenkilöinä Lauri Ijäs ja Leena Siltaloppi.

Konsulttina arviointiohjelman laatimisessa on toiminut Pöyry Finland Oy, yhteyshenkilönä Marja-Leena Heikkinen.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA)

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (YVA-laki 468/1994) ja sen nojalla annetun asetuksen (713/2006) 6 §:n hankeluettelon 2 e) kohdan mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan turvetuotantohankkeeseen, kun yhtenäiseksi katsottava tuotantopinta-ala on yli 150 hehtaaria.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus toimii Leväsuon hankkeessa YVA-lain 6 a §:n tarkoittamana yhteysviranomaisena.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) tarkoituksena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Arviointiohjelma ja arviointiselostus

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma, jossa esitetään tiedot hankkeesta kokonaisuutena, tiedot arviointimenettelyn järjes-

tämisestä sekä menetelmät hankkeen ja sen vaihtoehtojen järjestämisestä. Yhteysviranomaisen antaa arviointiohjelmasta lausuntonsa, jossa tarkastellaan asetuksessa esitettyjen arviointiohjelman sisällöllisten vaatimusten toteutumista.

Arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella hankkeesta vastaava laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen, joka tulee samanlaiseen menettelyyn kuin arviointiohjelmakin. Arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto tulee liittää mahdollisiin lupahakemusasiakirjoihin. Yli 10 hehtaarin turvetuotantoalue edellyttää ympäristönsuojelulain (YSL 86/2000) mukaisen ympäristöluvan hakemista. Leväsuon mahdollisen ympäristölupahakemuksen käsittelee Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ympäristövaikutusten arviointimenettelyn päättymisen jälkeen.

YHTEENVETO HANKKEESTA

Hanke ja sen vaihtoehdot

Leväsuon turvetuotantohankkeen tarkoituksena on tuottaa pääasiassa jyrsinpolttoturvetta ja osin ympäristöturvetta. Ympäristöturve toimitetaan lähiympäristöön kuivikkeeksi, kompostointiin, lietteen imeytykseen ja maanparannukseen. Kysynnän mukaan voidaan tuottaa mahdollisesti myös palaturvetta. Turpeen pääkäyttöpaikkana on Kanteleen Voima Oy:n Haapaveden voimalaitos. Myös Kuopion Energia Oy:n voimalaitos on mahdollinen käyttöpaikka.

Energiaturve toimitetaan asiakkaille pääasiassa lämmityskaudella (loka–huhtikuu) keskitetysti yhdessä tai kahdessa jaksossa. Vuosittainen toimitus (115 000 m³) vastaa noin 950 rekan ajosuoritetta.

Todennäköisimmät kuljetusreitit Leväsuolta ovat Haapaveden tai Kuopion suuntaan. Kuljetusreitti Leväsuolta pohjoiseen kulkee työmaatieltä reittiä: yksityistie–Pohjoispuolentie–Välitie–Miilurannantie–Kaketinperäntie–valtatie 28, mistä edelleen Haapaveden suuntaan. Kuljetusreitti etelään työmaatieltä kulkee reittiä: yksityistie–Lahnakankaantie–Liittoperäntie–valtatie 27, mistä edelleen Haapaveden tai Kuopion suuntaan.

Turvetuotantoalueen kuntoonpanovaiheen kesto on noin 3 vuotta. Valmistelu etenee ja sen kesto voi vaihdella alueittain mm. suon kosteusolosuhteiden vuoksi. Kuntoonpanovaiheen aikana rakennetaan tuotantosuunnitelman mukaisesti mm. tiestö ja vesiensuojelurakenteet, alue kuivatetaan ja valmistellaan turvetuotantoa varten.

Tuotanto on pääasiassa jyrsinpolttoturvetta ja osin ympäristöturvetta hakumenetelmällä, mekaanisella kokoojavaunulla tai toisioerottimella varustetulla imuvaunulla keräilytynä. Tuotantovaihe kestää noin 20–30 vuotta. Turvetta alueella on noin 2 milj.m³ (noin 1,8 milj. MWh). Keskimääräinen vuosituotantomäärä on noin 115 000 m³.

Leväsuon alueesta on Vapo Oy:n omistuksessa 82 ha ja pitkäaikaisella vuokrasopimuksella on vuokrattu 199 ha eli yhteensä 281 ha. Tuotantoalueen kokonaispinta-ala on noin 228,9 ha, josta varsinainen tuotantoalue on noin 217 ha. Kyseessä on uusi turvetuotantohanke.

Leväsuon on keski- ja eteläosaltaan ojittamatonta, mutta reunoilta ojittettua luonnontilaltaan muuttunutta nevaa ja länsireunaltaan ojittettua rämettä. Suunniteltua tuotantoaluetta ympäröivät joka puolelta ojitetut rämeet ja hakatut kangasmetsät. Suunnitellun tuotantoalueen lähistöllä ei sijaitse asutusta eikä peltoja. Purkuvesistön varrella sen sijaan on melko runsaasti asutusta ja peltoja.

Leväsuon sijainti Pyhäjärven kaupungissa noin 18,5 km keskustasta koilliseen. Leväsuon sijainti Vuoksen vesistöalueeseen kuuluvalla Koskenjoen valuma-alueella (4.56) siten, että suurin osa suosta sijaitsee Lahnajoen valuma-alueella (4.566) ja pieni osa Korpiljoen valuma-alueella (4.565). Kaikki käsiteltävät vedet johdetaan Lahnajoen valuma-alueelle. Kuivatusvedet johdetaan laskuojaa pitkin Harvanpuroon, josta edelleen Lahnaseen, Lahnajokeen, Jylängönjokeen ja Osmanginjärveen, Pöhlönjokeen, Palosjärveen ja Koskenjokeen, josta edelleen Kiuruveteen. Lahnajoen alueella ei ole muita turvetuotantoalueita, koko Koskenjoen alueella sen sijaan on tuotannossa olevia soita ja suunnitteilla olevia turvetuotantoalueita.

Alueella on voimassa Pohjois-Pohjanmaan liiton valtuuston 11.6.2003 hyväksymä Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava, jonka ympäristöministeriö vahvisti 17.2.2005. Maakuntakaavassa Leväsuon alueelle tai sen välittömään läheisyyteen on osoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, jolla osoitetaan suojelualueiden ulkopuolella olevia tärkeitä lintualueita sekä merkittävämmät uhanalaisten kasvien alueet. Alueelle on annettu seuraava suunnittelumääräys: Alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että edistetään alueen monimuotoisuuden säilymistä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee varmistaa, että suunniteltu maankäyttö ei vaaranna linnuston tai kasviston oloja.

Maakuntakaavassa turvesoiden käytöstä on annettu yleinen suunnittelumääräys: Turvetuotantoon tulee ottaa ensisijaisesti entisiin tuotantoalueisiin liittyviä soita, ojittuja soita tai sellaisia ojittamattomia soita, joiden luonnon- tai kulttuuriarvot eivät ole seudullisesti merkittäviä. Tuotantoa tulee harjoittaa niin, että sen valuma-aluekohtainen vesistön kuormitus vähenee valtakunnallisen vesiensuojelun tavoiteohjelman mukaisesti. Turvetuotannon lopettamisen jälkihoidon ympäristövaikutukset tulee käsitellä valvonta- ja lupaviranomaisten kanssa ennen tuotannon päättymistä. Suopohjien jälkikäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon alueelliset maankäyttötarpeet.

Suunnittelualueelle ei ole laadittu yleis- tai asemakaavaa.

Arviointiohjelmassa esitetyt arvioitavat vaihtoehdot ovat:

Vaihtoehto 0: Turvetuotantohanketta ei toteuteta. Alueen nykytila säilyy ennallaan.

Vaihtoehto 1: Koko Leväsuon tuotantokelpoinen alue otetaan tuotantoon. Tarkasteltava alue on pinta-alaltaan 228,9 ha.

Vaihtoehdossa 1 vesienkäsittelymenetelmänä on ympärivuotinen pintavalutus. Vaihtoehtoisesti tarkastellaan kuivatusvesien kemiallista käsittelyä sulan maan aikaan (talvella laskeutusaltaat).

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin ja suunnitelmiin

Arviointiohjelmassa esitetään hankkeen liittyminen seuraaviin hankkeisiin ja suunnitelmiin:

Pohjois-Pohjanmaan ympäristöstrategia 2005–2015

Pohjois-Pohjanmaan ympäristöstrategia 2005–2015 on vapaaehtoiseen yhteistyöhön pohjautuva toimintamalli kestävästä kehityksestä edistämiseksi ja ympäristöyhteistyön parantamiseksi Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueella. Strategiassa on yhtymäkohtia turvetuotantoon ainakin vesien tilan, ilman laadun ja luonnon monimuotoisuuden parantamiseen liittyvissä tavoitteissa.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma 2007–2010 ja siihen sisältyvä ympäristöselostus

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma laaditaan valtuustokausittain valtioneuvoston toimikaudekseen asettamien alueiden kehittämistavoitteiden mukaisesti. Samalla maakuntaohjelma tarkentaa pidemmän aikavälin maakuntasuunnitelman tavoitteita. Maakuntaohjelmaa toteutetaan vuosittain laadittavan toteuttamissuunnitelman avulla. Pohjois-Pohjanmaan maakuntavaltuusto hyväksyi maakuntaohjelman 2007–2010 ja siihen liittyvän ympäristöselostuksen syyskokouksessaan 29.11.2006. Laadittu Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma 2007–2010 on toinen uuden aluekehityslain tarkoittama maakuntaohjelma ja se laadittiin tiiviissä ja vuorovaikutteisessa yhteistyössä valtion aluehallintoviranomaisten, kuntien, seutukuntien ja aluekeskusten, koulutus- ja tutkimuslaitosten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja muiden keskeisten tahojen ja sidosryhmien kanssa. Sen taustalla on maakuntasuunnitelma 2020. Uusi maakuntaohjelma 2011–2014 ja ympäristöselostus ovat luonnosvaiheessa (luonnos 2.3.2010), ja ne pohjautuvat maakuntasuunnitelman 2030 tavoitteisiin.

Maakuntaohjelma 2007–2010:ssa todetaan maakunnan suuren luonnonvara- ja bioenergiapotentiaalilin olevan tulevaisuuden mahdollisuus. Turpeella on suurin alueloudellinen merkitys, ja maakunnalla katsotaan olevan hyvät edellytykset kehittyä monipuoliseksi uusiutuvan energiatalouden maakunnaksi. Energia sisältyykin yhteen maakunnan kuudesta toimintalinjasta (Maaseudun ja kaupungin vuorovaikutuksen Pohjois-Pohjanmaa), jossa olevan bioenergian tuotannon edistämisen hankekokoisuuden toimenpiteitä on täsmennetty energiastrategia 2015:ssä. Toinen toimintalinja, laatu ympäristön Pohjois-Pohjanmaa, korostaa mm. ympäristön tilan kohentamista. Maakuntaohjelmassa on huomioitu Pohjois-Pohjanmaan ympäristöstrategian 2005–2015 keskeiset linjaukset. Ympäristöselostus tarkastelee maakuntaohjelman ympäristövaikutuksia.

Pohjois-Pohjanmaan energiastrategia 2015

Pohjois-Pohjanmaan energiastrategian tavoitteena on linjata maakunnan energiatalouden kehittäminen vuoteen 2015 ja visiotasolla vuoteen 2025. Strategiassa määritellään lähivuosien keskeiset toimenpiteet alueellisen energiantuotannon kehittämiseksi. Lisäksi on tarkoitus tukea hanketoimijoiden ja rahoittajien päätöksentekoa energiahankkeita koskevien rahoitushakemusten käsittelyssä. Myös tullaan todennäköisesti tekemään aloitteita ja esityksiä valtakunnantason energiapolitiikkaan. Työn painotus on bioenergiassa, mutta myös muut energiamuodot tarkastellaan. Samalla selvitetään maakunnallisen energiatoimiston perustaminen. Pohjois-Pohjanmaa on monipuolisen energiantuotannon maakunta ja strategiassa tullaan todennäköisesti painottamaan tätä sekä omien energiavarojen hyödyntämistä ja osaamisohjan lisäämistä.

Turpe on nykyisin alueen tärkein energianlähde ja samalla se on tärkein tukipolttoaine muille kiinteille biopolttoaineille. Tässä strategiassa tavoitteeksi on otettu turpeen käytön nykytason säilyttäminen. Strategiassa esitetään turvetuotantoon liittyviksi toimenpiteiksi:

- selvitys tuotannon suuntaamisesta vähäarvoisille ojitetuille soille
- turvetuotannon vesiensuojelun edelleen parantaminen
- turvetuotantosoiden jälkikäyttö – alueellinen esimerkkisuunnitelma (Kuivaniemi).

Vesipolitiikan puitteiden direktiivi (direktiivi 2000/60/EY)

Vesipolitiikan puitteiden direktiivin tarkoituksena on luoda puitteet sekä sisämaan että rannikon pintavesien ja pohjavesien suojelulle. Direktiivin tavoitteena on estää vesistöjen

tilan heikkeneminen ja parantaa niiden tilaa. Sen toimeenpanon valmistautuminen Suomessa on meneillään ja käytännön työ on alkanut vaiheittain vuonna 2004.

Valtioneuvoston periaateohjelmassa vesiensuojelun suuntaviivat vuoteen 2015 mukaan turvetuotannon haittojen vähentämisessä keskeisiä menetelmiä ovat sijainninhjaus, valuma-alueittainen suunnittelu, parhaan käyttökelpoisen tekniikan käyttöönotto ja tuotannosta vapautuvien alueiden jälkikäytön suunnittelu.

Vuoksen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuoteen 2015

Vuoksen vesienhoitoalueella on toiminnassa olevia turvetuotantoalueita yhteensä 94 kappaletta. Pääosa niistä sijaitsee Pohjois-Savossa Iisalmen reitin ja Nilsiän reitin pohjoisosissa. Pinta-alaltaan suurimmat tuotantoalueet sijaitsevat Pohjois-Karjalassa. Vuoksen vesienhoitoalueella turvetuotannon osuus kokonaiskuormituksesta on kokonaisfosforin ja -typen osalta alle prosenttiin luokkaa. Pistekuormitukseen suhteutettuna osuudet ovat vastaavasti noin 3 prosenttia. Kuormituksella on paikoin kuitenkin suuri paikallinen merkitys vastaanottavissa vesistöissä.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen Vesiensuojelun suuntaviivat vuoteen 2015 mukaan turvetuotannon haittojen vähentämisessä painotetaan sijainninhjausta, valuma-alueittaista suunnittelua, elinkaaren aikaiset vaikutukset huomioon ottavan parhaan käyttökelpoisen tekniikan käyttöä sekä tuotannosta vapautuvien alueiden jälkikäytön suunnittelua. Uusien turvetuotantoalueiden sijainninhjauksella on keskeinen merkitys vesienhoidon tavoitteiden saavuttamisessa. Uusi turvetuotanto tulisi suunnata jo ojitetuille tai tuotannossa oleville alueille. Maakuntakaavojen turvetuotantoaluevaraukset tulee perustua riittäviin ympäristö- ja vesistövaikutusselvityksiin.

Uusien turvetuotantoalueiden lupamenettelyssä edellytetään, että vesienkäsittely on BAT:n vaatimusten mukaista. Vuoksen vesienhoitoalueella vanhojen turvetuotantoalueiden puhdistusmenetelmät eivät ole uudempien tasolla. Vanhojen turvetuotantoalueiden lupakaudet ulottuvat suurelta osin nykyisen vesienhoitosuunnitelmakauden loppupuolelle, joten välittömiä muutoksia käytäntöihin ei ole odotettavissa. Kaakkois-Suomessa on turvetuotannon vesiensuojelussa monin paikoin kehittämistarvetta. Turvetuotannon vesistövaikutusten vähentämiseksi tarvitaan alueella kaikkia käytössä olevia toimenpiteitä, muun muassa kemiallisen käsittelyn lisäämistä noin 150 hehtaarin turvetuotantotalle. Kemiallista käsittelyä tulisi käyttää nykyistä useammin erityisesti vesiensuojellisesti herkillä alueille.

Turvetuotannon talviaikaiseen kuormitukseen on kiinnitettävä huomiota, mikä on pyritty huomioimaan muun muassa pintavalutuksen toimivuudessa tuotantoajan ulkopuolella. Ympärikuotisten pintavalutusenttien toimivuudesta on tosin vielä melko vähän tutkimustietoa. Huomiota tulee kiinnittää myös turvetuotantoalueen tuotannon loppuvaiheeseen sekä jälkihoitoon. Turpeen noston loppuvaihe tulisi pitää mahdollisimman lyhyenä ja siirtää nostoalue ripeästi muuhun käyttöön. Pohjavesien osalta turpeen otto esitetään ohjattavaksi pohjavesialueiden ulkopuolisille alueille, reuna-vyöhykkeen ulkopuolelle.

Ehdotuksen mukaan uusien turvetuotantoalueiden sijainninhjauksella on keskeinen merkitys vesienhoidon tavoitteiden saavuttamisessa. Uutta turvetuotantoa tulisi suunnata jo ojitetuille tai tuotannossa oleville alueille. Turvetuotannon ohjaaminen jo ojitetuille alueille ja käytöstä poistuneille turvepelloille luonnontilaisten soiden asemasta vähentää myös turvetuotannosta vapautuvia kasvihuonekaasuja.

Kansallinen energia- ja ilmastostrategia

Valtioneuvosto hyväksyi 6.11.2008 pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategian, jonka valmistelusta on vastannut ilmasto- ja energiapolitiikan ministeriryöryhmä. Strate-

giassa määritellään Suomen ilmasto- ja energiapolitiikan keskeiset tavoitteet osana EU:n tavoitteita. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää merkittäviä toimenpiteitä muun muassa energiakäytön tehostamiseksi ja uusiutuvan energian käytön lisäämiseksi. Strategia esittelee toimia tavoitteiden saavuttamiseksi. Strategia ulottuu vuoteen 2020 saakka.

Strategiassa todetaan turpeen käytöstä seuraavasti:

”Turve on kotimainen energialähde, jonka käyttö on energiahuollon normaali- ja poikkeusaikojen varmuuden ja energiarakenteen monipuolistamisen kannalta tärkeää. Turve korvaa tuontipolttoaineista erityisesti kivihiiltä ja kaasua. Turpeen tuotanto- ja käyttöketjua on kehitetty valtiovallan toimenpitein määrätietoisesti useiden vuosikymmenten ajan. Turpeen käytöllä on huomattavaa työllisyys- ja aluepoliittista merkitystä Pohjois-, Itä- ja Keski-Suomessa. Tavoitteeksi asetetaan, että turpeen tuotantoon ja käyttöön panostetut voimavarat voitaisiin jatkossakin hyödyntää työllisyyttä ja alueellista kehitystä edistäen.”

Lisäksi strategiassa linjataan turpeen energiakäytön kohdistuvan ensisijassa jo käyttöön otetuille turvemaille ja soille, kuten metsäojitetuille alueille, maatalouskäytössä olleille turvemaille ja suopelloille.

Kansallinen suo- ja turvemaiden strategia

Kansallisen suo- ja turvemaiden strategian valmistelu käynnistettiin vuoden 2009 alussa maa- ja metsätalousministeriön koordinoimana. Strategian on määrä valmistua syksyllä 2010. Turvemaiden nykyiset, moninaiset käyttötarpeet ja -arvot ovat kasvamassa. Strategian tavoitteena on luoda yhteinen, ajantasainen näkemys soiden ja suoluonnon sekä turvemaiden kestävästä ja monipuolisesta käytöstä. Strategialla määritetään Suomen soihin ja turvemaihin liittyvät tavoitteet ja käyttötarpeet, sekä tarvittaessa keinot niiden yhteensovittamiseksi lähivuosikymmeninä. Valmistelussa otetaan huomioon lähiajan ja pitkän aikavälin tarpeet sekä olemassa olevat kansalliset, EU-tason sekä kansainväliset linjaukset.

Valtakunnalliset alueidenkäytön tavoitteet (VAT)

Valtioneuvoston tarkistamat valtakunnalliset alueidenkäytön tavoitteet tulivat voimaan 1.3.2009. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tehtävänä on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien seikkojen huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa, auttaa saavuttamaan maankäyttö- ja rakennuslain ja alueidenkäytön suunnittelun tavoitteet, joista tärkeimmät ovat hyvä elinympäristö ja kestävä kehitys, toimia kaavoituksen ennakko-ohjauksen välineenä valtakunnallisesti merkittävissä alueidenkäytön kysymyksissä ja edistää ennakko-ohjauksen johdonmukaisuutta ja yhtenäisyyttä, edistää kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa Suomessa sekä luoda alueidenkäyttöllisiä edellytyksiä valtakunnallisten hankkeiden toteuttamiselle.

Alueidenkäyttötavoitteet jaetaan seuraaviin kokonaisuuksiin:

1. toimiva aluerakenne
2. eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu
3. kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat
4. toimivat yhteysverkostot ja energiahuolto
5. Helsingin seudun erityiskysymykset
6. luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet.

Turvetuotantoa koskevat kaikki muut alueidenkäyttötavoitekokonaisuudet, paitsi Helsingin seudun erityiskysymykset.

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategia 2006

Valtioneuvosto on vuonna 2006 hyväksynyt Suomen luonnon monimuotoisuuden ja kestävän käytön strategian 2006–2016 ja siihen liittyvän toimintaohjelman, joka on jatkoa Suomen biologista monimuotoisuutta koskevalle kansalliselle toimintaohjelmalle 1997–2005.

Strategian tavoitteena on:

- pysäyttää Suomen luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen vuoteen 2010 mennessä;
- vakiinnuttaa Suomen luonnon tilan suotuisa kehitys vuosien 2010–2016 kuluessa;
- varautua vuoteen 2016 mennessä Suomen luontoa uhkaaviin maailmanlaajuisiin ympäristömuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen sekä
- vahvistaa Suomen vaikuttavuutta luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä maailmanlaajuisesti kansainvälisen yhteistyön keinoin.

Strategisina päämäärinä on:

- edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua luonnonsuojelualueverkostoa kehittämällä, eliölajien suojelua tehostamalla ja osana eri toimialojen suunnittelua ja toimintaa; tuottaa ja välittää tutkimukseen perustuvaa tietoa luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön kustannustehokkaalle ja sopeutuvalla toimintapolitiikalle;
- edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja kestävää käyttöä osana eri toimialojen suunnittelua ja toimintaa;
- varmistaa laaja yhteistyö asianomaisten ministeriöiden ja eri toimijoiden kesken sekä
- edistää luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä ja kestävää käyttöä maailmanlaajuisesti kansainvälisen yhteistyön keinoin.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta on kuulutettu YVA-lain 8 a §:n mukaisesti Pyhäjärven kaupungin ja Kiuruveden kaupungin sekä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen virallisilla ilmoitustauluilla 2.8.–10.9.2010. Arviointiohjelma on ollut kuulutusaikana nähtävillä Pyhäjärven kaupungintalolla, Kiuruveden kaupungintalolla, Pyhäjärven kirjastossa, Kiuruveden kirjastossa, ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa.

Arviointiohjelmaa koskeva kuulutus ja asiakirjat ovat olleet nähtävillä myös Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen [www-sivulla](http://www.sivulla).

Arviointiohjelman vireilläolosta on ilmoitettu sanomalehdissä Pyhäjärven Sanomat ja Kiuruvesi 4.8.2010. Pyhäjärven Sanomat on uutisoinut aiheesta 18.8.2010.

Hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta järjestettiin yleisötilaisuus Pyhäjärven kaupungin valtuustosalissa 12.8.2010. Tilaisuuteen osallistui vajaan 20 henkilöä hankkeesta vastaavan ja viranomaisten edustajat mukaan lukien. Suhteellisen vähäisestä osallistujamäärästä huolimatta keskustelu oli vilkasta ja esiin tuotiin hanketta koskevia asioita monipuolisesti. Osallistujien näkemykset ja kysymykset koskivat mm. kuivatusvesien johtamista Korpipoen valuma-alueelle vaihtoehtona suunnitellulle Lahnajoen valuma-alueelle johtamiselle, tulvimisen vaaraa pintavalutus kentän alapuolella, kesätulvia alavilla pelloilla, vaikutuksia kalastukseen alapuolisissa järvisä ja joissa, toiminnan liikennejärjestelyjä, metsälakikohteiden huomioimista, ympäristövuotisen pintavalutuksen toimintakykyä sekä suon luonnontilaisuutta ja sen muuttuneisuutta.

YHTEENVETO ESITETYISTÄ LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus pyysi arviointiohjelmasta lausunnon seuraavilta tahoilta: Pyhjärven kaupunki, Kiuruveden kaupunki, Peruspalvelukuntayhtymä Selänne/Ympäristölautakunta, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto/Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualue, Kainuun ELY-keskus/Kalatalouspalvelut, Metsähallitus/Pohjanmaan luontopalvelut, Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry, Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry, Keski-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry, Oulun läänin vesiensuojeluyhdistys, Oulun riistanhoitopiiri, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Museovirasto, Pohjois-Pohjanmaan museo, Pohjois-Savon ELY-keskus/Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue, Pohjois-Savon ELY-keskus/Kalatalouspalvelut, Pohjois-Savon liitto, Ylä-Savon sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä, Pohjois-Savon riistanhoitopiiri, Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry ja Kiuruveden kalastusalue sekä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus/Liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue.

Lisäksi jokaisella on ollut oikeus esittää mielipiteensä hankkeesta.

Lausuntoja toimitettiin ELY-keskukselle yhteensä 14 kpl. Mielipiteitä esitettiin 3 kappaletta.

Seuraavassa on esitetty annetuista lausunnoista ja mielipiteistä pääkohdat.

Lausunnot

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus esittää lausunnossaan, että suunnitteilla oleva turvetuotantoalue sijaitsee Pohjois-Pohjanmaan maakunnan rajan läheisyydessä, ja aiheutuva kalataloudellinen haitta-alue sijaitsisi pääosin Pohjois-Savon maakunnan puolella, jonka vuoksi kalatalousviranomaisen lausunnon antaa harkintansa mukaan Pohjois-Savon ELY-keskus/kalatalous.

Oulun riistanhoitopiiri kiinnittää lausunnossaan huomiota alueella esiintyvään riekkokantaan. Kohdetta voidaan pitää riekon esiintymäalueen eteläisellä reunalla olevana tärkeänä kohteena. Jos hanke kuitenkin toteutetaan, lausunnonantaja esittää, että turvetuotantoa suunniteltaessa otettaisiin pohdittavaksi alueen ennallistaminen aikanaan vesilintukosteikoksi. Lausunnon liitteenä on riekkoesiintymiä kuvaava lintuatlas-kartta.

Pyhjärven kaupunginhallitus toteaa lausuntonaan, että luvan anojan tulee Leväsuon turvetuotannosta tulevien purkuvesien osalta rakentaa ympäristönsuojelulain mukaisesti. Rakentamisessa tulee käyttää parasta mahdollista käyttötექniikkaa (BAT).

Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri esittää lausunnossaan kannanotot hankkeen liittymisestä muihin hankkeisiin, arvioitavista vaihtoehdoista sekä arvioitavista ympäristövaikutuksista ja arviointimenetelmistä.

Hankkeen liittymisestä muihin turvetuotantohankkeisiin lausunnonantaja toteaa, että taulukosta 1 ei selviä turvesoiden kokonaisrasitus Koskenjoen valuma-alueella. Leväsuon lisäys olemassa olevaan turvekuormitukseen on huomattava ja se tulee todeta arviointiselostuksessa. Luonnontilaisen suon merkittävyyttä lisää valuma-alueen turvemaiden runsas ojituspinta-ala ja jokivarsiin keskittyvä asutus peltoaloiheen.

Kaavoituksesta lausunnonantaja toteaa, että Leväsuon on maakuntakaavassa merkitty luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeäksi alueeksi ja mainittu kaavaselostuksen liitteessä 6. Merkinnällä osoitetaan suojelualueiden ulkopuolella olevia tärkeitä lintualueita sekä merkittävimmät uhanalaisten kasvien alueet. Kaavaselos-

tuksen Uhanalaisten kasvilajien keskittymät -listassa on 15 kohdetta. Kaavamerkin-
nän suunnittelumääräys, jota ohjelmassa ei esitetä, kuuluu seuraavasti: "Alueen
maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että edistetään alueen monimuotoisuu-
den säilymistä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee varmistaa, että suunni-
teltu maankäyttö ei vaaranna linnuston ja kasvien elinoloja." Turpeenottoa ei yleensä
ohjata yksityiskohtaisemmalla kaavalla, joten maakuntakaavan kaavamerkin-
nät ja määräykset ovat turpeenottohankkeissa sitäkin merkityksellisempiä. Maakuntaka-
van turpeenottoa koskevan yleismääräyksen mukaan turpeenottoon tulee ottaa ensi-
sijaisesti entisiin tuotantoalueisiin liittyviä soita, ojitettuja soita tai sellaisia ojittamat-
tomia soita, joiden luonnon- tai kulttuuriarvot eivät ole seudullisesti merkittäviä. Tuo-
tanta tulee harjoittaa niin, että sen valuma-aluekohtainen vesistön kuormitus vähe-
nee valtakunnallisen vesiensuojelun tavoiteohjelman mukaisesti. Maakuntakaavan
varaus osoittaa suolla olevan vähintään seudullista merkitystä.

Leväsuu puuttuu myös Pohjois-Pohjanmaan energiastrategian liitteessä 2 luetelluista
soista, jotka ovat niitä soita, joille maakuntavaltuusto on antanut "oman turpeenotto-
lupansa" ja joille oli kaavailtu suokohtainen turpeenottovaraus. Vuoksen vesistöalu-
een soihin kuuluvat listauksen mukaan Liittosuo ja Konnunsuo. Arviointiselostukses-
sa on suon maankäytöllistä asemaa tarkasteltava selkeämmin ja arvioitava sen vai-
kutusta hankkeen toteuttamisedellytyksiin.

Lausunnonantaja vaatii arviointiselostuksessa huomioitavan Suomea sitovien kan-
sainvälisten sopimusten veloitteet, jotka koskevat arvioitavaa hanketta ja turpeen
energiakäyttöä yleensä. Lausunnonantaja toteaa, että voimassa olevia alueidenkäyt-
tötavoitteita ja valtioneuvoston periaatepäätöstä vesiensuojelun suuntaviivoista vuo-
teen 2015 on referoitu puutteellisesti, myöskään vesienhoidon tilatavoitteita, jotka
nousevat luvanhakuvaiheessa määräävään asemaan, ei esitellä tarkemmin.

Hankkeen vaihtoehtoja lausunnonantaja toteaa olevan kaksi, joko ei tehdä mitään tai
otetaan käyttöön koko Leväsuu. Toteuttamisvaihtoehtoja on kuitenkin kaksi, jotka
ovat samalla pinta-alalla. Vesiensuojelumenetelmänä on ympärivuotinen pintavalutus
tai kemiallinen käsittely sulan maan aikana ja talvella laskeutusallas. Pintavalutus-
kenttää ohjelmassa ei kuvata, mutta kartan mukaan alue näyttää olevan ojitettu. Lau-
sunnonantaja huomauttaa menetelmän olevan kehitetty luonnontilaiselle suolle. Ojite-
tun pintavalutuskentän toimivuutta on tutkittu vähän, mutta alustavat tutkimukset
osoittavat sen toimivan huonosti. Selostuksessa on arvioitava edustaako ympärivuo-
tinen pintavalutus ojitetulla kentällä ns. parasta käyttökelpoista tekniikkaa.

Lausunnonantaja katsoo, että vaikutusalueet on rajattu suppeasti ja kaavamaisesti.
Esimerkiksi suon kuivatuksen pitkäaikaiset kasvillisuusvaikutukset voivat ulottua jopa
suoaltaan ulkopuolelle ja osa suolinnuista pesii soiden reunojen puustoisilla alueilla.
Myös maisema-arvojen lähtökohdaksi on otettava itse suo. Luontoselvityksessä suo-
ta kuvataan maisemiltaan hyvin edustavaksi ja tämä on otettava selostuksessa huo-
mioon riippumatta siitä mihin se näkyy tai on näkymättä.

Lausunnonantaja toteaa, että ilmastovaikutusten arviointi kohoaa arvioinnissa tär-
keimpien joukkoon, koska suon välittömässä läheisyydessä ei ole asutusta. Lau-
sunnonantaja toteaa, myös, että tyydytyksellä voi panna merkille, että arviointiohjelmassa
luvataan käyttää alan viimeisimpiä tutkimustuloksia. Lausunnonantaja edellytetään, et-
tä selostuksessa tulee ilmoittaa suunnitellun turvekentän ja aumojen vuotuiset pääs-
töt Tilastokeskuksen käyttämien laskentaohjeiden mukaisesti sekä koko toiminta-ajan
vaikutus Leväsuon hiilivarastoon. Jälkikäytön vaikutusta ei sen sijaan pidetä merkittä-
vänä. Lausunnonantaja esittää toiminnan välillisten vaikutusten arvioinnin tekemistä
huolella, ja esittää, että arviointiselostuksessa tulee esittää laskelma Haapaveden
lauhdelaitoksen hiilidioksidipäästöistä tuotettua kilowattituntia kohti, koska pääosa
Leväsuon turpeesta tullaan polttamaan Haapaveden lauhdelaitoksessa.

Lausunnonantaja esittää, että arviointiselostuksessa on täydennettävä tietoja ojitusten aiheuttamista vaikutuksista ja kerrottava virtaussuunnat, sillä ojitusten aiheuttamat vaikutukset eivät ilmene arviointiohjelmasta. Leväsuolla suurin osa arvokkaista ja uhanalaisista kasvilajeista ja luontotyypeistä näyttäisi sijaitsevan turpeenottoalueella, ja ne tulevat varmuudella häviämään, jos hanke saa luvan. Ristiriita hankkeen ympäristövaikutusten ja maakuntakaavan suunnittelumääräysten välillä on sovittamaton, ja tämä on tuotava selvästi esille arviointiselostuksessa.

Lausunnonantaja toteaa, että Leväsuon vesistökuormitusta aiotaan arvioida Pohjois-Suomen turvesoiden keskimääräisten ominaiskuormituslukujen perusteella ja huomauttaa, että tällä tavalla juuri Leväsuon vesistövaikutuksista ei saada juuri mitään selville. Laskennalliset keskiarvot eivät kerro mitään turvevesien todellisesta käyttäytymisestä ja niiden ekologisista seurauksista vesistöissä. Esimerkiksi turvevesien laskennallinen kiintoainepitoisuus saattaa tulla vesistöön ylivirtaamatilanteessa muutama ryöppynä vuodessa. Tällöin pitoisuudet voivat nousta satoja tai tuhansia kertoja keskiarvoja suuremmiksi. Kun tällainen sattuu kalojen kudun ja poikasten kuoriutumisen aikoina (kevättulvat), siitä voi olla hyvinkin kohtalokkaita seurauksia lisääntymisen onnistumiselle. Velvoitetarkkailussa näitä huippuja ei juuri koskaan saada kiinni, joten ne jäävät ottamatta huomioon myös laskennallisissa päästöissä ja aiheuttavat niihin rakenteellisen aliarvioinnin. Lausunnonantaja viittaa asiaa koskien Lasse Svahnin väitökseen 'Sateen synnyttämät pintavalumat ja ainehuuhtoumat jyrksinturvesuon eri turvelajeille: vertaileva menetelmä arvioida turvetuotannon aikaista vesistökuormitusta' 24.11.2007 (HY, Geologian laitos). Lausunnonantaja esittääkin, että vertailualueisiin perustuvien laskennallisten päästöjen sijaan oleellista olisi arvioida, mitä Leväsuon noin 230 hehtaarin uusi turpeenkaivualue vaikuttaa alapuolisen vesistön vesienhoitolain mukaisen tilatavoitteen saavuttamiseen sekä vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman toteutumiseen.

Nollavaihtoehdon vaikutusten arvioinnista lausunnonantaja esittää, että on oleellista arvioida turvelauhteella tuotetun sähkön kilpailukykyä ja tulevaisuutta kiristyvien päästötavoitteiden maailmassa. Lisäksi esitetään arvioitavaksi turpeen tuottaman energiamäärän korvaamista biomassaaenergialla eikä jonkin toisen suon turpeilla.

Lausunnon mukaan sosiaalisiin vaikutuksiin kuuluvat mm. vähiin käyvän suoluonnon merkitys alueen virkistyskäytössä, ja ympäristövaikutuksiin arviointi Leväsuolla esiintyvien suoluontotyyppien merkityksestä suokasvimaantieteellisellä alueella.

Lopuksi lausunnossa esitetään, että hankkeesta luovuttaisiin, sillä heikossa tilassa olevan vesistön valuma-alueella sijaitsevan luonnontilaisen ja erityisiä luontoarvoja omaavan suon kuivattamiseen turvetuotantoa varten ei ole edellytyksiä.

Museoviraston lausunnon mukaan alueelta ei tunneta muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Lausunnonantajalla ei ole huomautettavaa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Pohjois-Pohjanmaan museo toteaa lausunnossaan, että hankealueella ja sen läheisyydessä ei sijaitse kulttuurihistoriallisesti merkittävää rakennettua ympäristöä. Lausunnonantajalla ei ole huomautettavaa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualue toteaa lausuntonaan, että turvetuotantoalueen vaikutusarvioinnissa esitetään arvioitavaksi tarpeellisessa laajuudessa hankkeen ihmisiin kohdistuvat vaikutukset (kappale 6.4–6.7 sekä 6.11). Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten osalta tässä hankkeessa korostuvat vesistövaikutukset ja etenkin Lahnanen ja sen vaikutuspiirissä oleva asutus ja toiminta tulisi vaikutustarkastelun yhteydessä saavuttaa. Merkittävää on

myös vastaavien hankkeiden yhteisvaikutusten arviointi ao. vesistöalueella (kappale 2.6).

Peruspalvelukuntayhtymä Selänne/ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut esittää lausunnossaan, että vesistövaikutusten vähentämiseksi tulee käyttää parasta mahdollista käytettävissä olevaa tekniikkaa. Lausunnonantaja kysyy mitä perustason puhdistusrakenteet ja pintavalutuskenttä kuivatusvesien puhdistamiseksi pitää sisälleen ja miten suoritetaan vesistöön aiheutuvan kuormituksen seuranta ja miten vesienkäsittelymenetelmiä tehostetaan, jos kuormitus olennaisesti lisääntyy ennen toimintaa havaituista kuormituksista. Lausunnonantaja esittää lisäksi, että toiminnan vaikutukset ihmisten terveyden, elinolojen ja viihtyvyyden kannalta tulee ottaa huomioon, koska purkuvesistön varrella on melko runsaasti asutusta ja peltoja. Samoin liikenteen runsas määrä tulisi ottaa huomioon. Maakuntakaavassa alueelle on merkitty luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue (uhanalaisen kasvin esiintymä). Myös Leväsuon uhanalaiset luontotyypit tulisi ottaa tässä vaiheessa suunnittelua erityiseen tarkasteluun. Lausunnossa esitetään lisäksi, että jäte- ja polttoainehuolto tulee olla sellainen, ettei siitä aiheudu ympäristön pilaantumista.

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualue tarkastelee lausunnossaan turvetuotannon vaikutuksia vain siitä osin kuin niillä voi olla vaikutusta Pohjois-Savon alueelle.

Taulukossa 1 sivulla 15 on lueteltu Koskenjoen valuma-alueella 4.56 sijaitsevat turvetuotantoalueet. Taulukosta puuttuvat seuraavat turvetuotantoalueet:

- Lamminneva, Turveruukki Oy, valuma-alue 4.564, tuotannossa 61 ha
- Rikkasuo, Kuopion Energia Oy, valuma-alue 4.564, valmistelussa 122 ha.
- Vesalansuo, Timo Niiranen, valuma-alue 4.563, tuotannossa 15 ha.

Edellä mainituista Rikkasuo ja Vesalansuo sijaitsevat Pohjois-Savon ELY-keskuksen alueella. Koko Koskenjoen valuma-alueella 4.56 on siten 11 kpl eri vaiheissa olevia turvetuotantoalueita. Kunkin turvetuotantoalueen osalta olisi hyvä esittää niiden sijainti ja vesien purkureitit tarkemmin kartalla, jotta saisi käsityksen siitä, mihin vesistöihin kuormitus kohdistuu.

Suunnitellusta tuotantoalueesta 166 ha (noin 72 %) on ojittamatonta. Ennestään ojittamattoman alueen suuri osuus tulee ottaa huomioon, kun arvioidaan hydrologisia vaikutuksia ja kuormitusmuutosta suhteessa nykytilaan. Arviointiselostuksessa voitaisiin myös perustella sitä, että ojittamaton alue aiotaan ottaa tuotantoon huolimatta siitä, että tämä on vastoin useiden arviointiohjelmassakin esitettyjen ohjelmien ja strategioiden tavoitteita.

Suurin osa suunnitellusta tuotantoalueesta on ojittamatonta aluetta, mutta pintavalutuskenttä on kuitenkin suunniteltu sijoitettavan ojitetulle alueelle. Pintavalutuskenttä on suositeltua perustaa luonnontilaiselle alueelle, joten arvioinnissa tulisi selvittää mahdollisuudet sijoittaa pintavalutuskenttä ojittamattomalle alueelle.

Vesistövaikutusten arvioinnin (s. 46) osalta lausunnonantaja korostaa seuraavaa:

- kuormituksen vuodenaikaiserojen lisäksi olisi tuotava riittävästi esille hydrologialtaan erilaisten vuosien vaikutusta turvetuotantokuormitukseen
- arvioinnin epävarmuustekijät olisi tuotava esille, esimerkiksi ominaispäästöjen vaihtelut erityyppisillä tuotantoalueilla, vesiensuojelumenetelmien mahdolliset rajoitukset esimerkiksi talvella ja rankkasateiden aikaan
- kuntoonpanovaiheen ja tuotantovaiheen vesistövaikutusten lisäksi olisi hyvä tarkastella myös jälkikäytön vesistövaikutuksia

- koska kysymyksessä on aapasuo, olisi arvioitava ojituksen vaikutus myös ympäröivän alueen vesitalouteen ja sieltä huuhtoutuviin ravinnemääriin
- vaikutusarvioinnin tulisi kattaa ravinnekuormituksen aiheuttamien vaikutusten lisäksi myös kiintoainekuormituksen vaikutukset. Tarkastelussa olisi huomioitava myös välilliset vaikutukset.

Pohjois-Savon liitto esittää lausuntonaan, että Leväsuo sijaitsee Koskenjoen vesistöalueella, joka sijaitsee pääosin Pohjois-Savossa ja jonka vedet laskevat Kiurujärveen. Arviointiselostuksessa pitäisi tämän vuoksi ottaa huomioon Ylä-Savon seudun maakuntakaava ja hyväksymisvaiheessa oleva Pohjois-Savon maakuntakaava 2030.

Pohjois-Savon SOTE kuntayhtymä/ympäristölautakunta toteaa lausunnossaan, että Leväsuon turvetuotantohankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on suurimmaksi osaksi huomioitu hankkeen vaikutukset ja niiden selvittämiseksi tarvittavat selvitykset, mutta joiltain osin ohjelmaa on tarpeen tarkentaa ja selventää.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen vesiensuojelun suuntaviivat vuoteen 2015 mukaan turvetuotantoa tulisi suunnata jo ojitetuille tai tuotannossa oleville alueille. Leväsuo on keski- ja eteläosaltaan ojittamaton suota, joten turvetuotannon aloittaminen alueella on ristiriidassa periaatepäätöksen kanssa. Leväsuon keskellä ja eteläosassa on myös metsälain 10 §:n mukaisia metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä elinympäristöjä. Leväsuolla on myös uhanalaisia, rauhoitettuja ja vaarantuneita kasvilajeja.

On tärkeää, että turvetuotantohankkeen vaikutukset laskuvesistöjen tilaan kartoitetaan erityisen huolellisesti. Vesistövaikutusten arvioinnissa on selvitettävä, missä määrin hanke lisää laskuvesistöjen kuormitusta, ottaen huomioon jo nykyisellään laskuvesistöjä kuormittavat toiminnot. Koska sekä Lahnanen että Osmanginjärvi ovat reheviä ja humuspitoisia vesistöjä, tulisi vesistövaikutusten arvioinnissa tuoda riittävän selkeästi esille järviä jo tällä hetkellä rasittavat toiminnot ja arvio näiden vaikutusten kestosta. Vesienkäsittelymenetelmien osalta voidaan verrata arviointiohjelmassa esitettyjä vaihtoehtoja eli peruskäsittely + pintavalutus tai kemiallinen käsittely.

Lausunnonantaja toteaa, että hankkeen vesiensuojelujärjestelyt ovat haasteellisia. Turvetuotannossa parhaana käyttökelpoisena tekniikkana vesienkäsittelyssä pidetään pintavalutusta tai kemiallista puhdistusta. Pintavalutuskentäksi esitetään ojittettua aluetta. Ojittettujen pintavalutuskenttien toimintavarmuus ei ole yhtä hyvä kuin ojittamattomalla alueella sijaitsevien. Vaihtoehtoisesti vesienkäsittelyyn oli esitetty kemikalointia, joka olisi vain sulanmaan aikaista. Talviaikaan vesi ohjattaisiin laskeutusaltaiden kautta suoraan vesistöön. Kemikalointia koskevaa vaihtoehtoa on täydennettävä tarkastelemalla mahdollisuutta vesiensuojelun talviaikaiseen tehostamiseen.

Pohjois-Pohjanmaan liitto esittää lausunnossaan, että arviointiohjelmassa on tuotu asiallisesti esille maakuntakaavan turvetuotantoa koskeva yleismääräys. Lisäksi ohjelmassa on todettu, että Leväsuon alueelle tai sen välittömään läheisyyteen on osoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue.

Lausunnonantaja toteaa, että maakuntakaavassa osoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue on sama suo, jota nyt suunnitellaan turvetuotantoon. Leväsuo osoitettiin maakuntakaavaan 1980-luvulla tehdyn uhanalaisia kasveja koskevan selvityksen perusteella. Taustaselvitys on tuotu esille kaavaselostuksessa samoin kun se, että tarkemmat rajaukset ilmenevät maakuntakaavan taustaineistosta. Maakuntakaavan selostuksen liitteessä 6 Leväsuo on otsikoitu uhanalais-

ten kasvilajien keskittymäksi. Todettakoon, että mainitussa selvityksessä suota esitettiin suojelualueeksi suokasvillisuutensa perusteella.

Merkintään liittyvässä suunnittelumääräyksessä todetaan seuraavaa: ”Alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että edistetään monimuotoisuuden säilymistä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee varmistaa, että suunniteltu maankäyttö ei vaaranna linnuston ja kasvien elinoloja.” Monimuotoisuusmerkintänsä takia kohde on myös maakuntakaavan turvetuotantoa koskevan yleisen suunnittelumääräyksen tarkoittama luontoarvoiltaan seudullisesti merkittävä kohde.

Suon reunaojitukset ovat laajentuneet 1980-luvulla tehdyn maakuntakaavan taustaselvityksen jälkeen: ainakin suon itälaitaan on tehty uusia ojia. Ilmeisesti suurin osa taustaselvityksen rajauksesta on edelleen ojittamatonta. Arviointiohjelman mukaan suolta on uudemmista inventoinnista löydetty samoja uhanalaisia lajeja kuin maakuntakaavan perusteena käytetyssä selvityksessä. Tämän mukaan suurella osalla suota on edelleen se monimuotoisuusarvo, joka oli kaavavarauksen perusteena.

Lausunnonantajan käsityksen mukaan aluetta ei voida käyttää suunnitellussa laajuudessa turvetuotantoon vaarantamatta uhanalaisten suokasvien elinoloja. Siten arviointiohjelmassa esitetty VE1 hankelaajuus muodostuu maakuntakaavan vastaiseksi.

Lausunnonantaja esittää, että YVA-menettelyssä tulisi selvittää

- mikä on arvokkaan ja uhanalaisen suolajiston nykyinen tilanne ja säilymisen edellytykset, ja
- onko mahdollista muodostaa sellaisia tuotantovaihtoehtoja, jotka eivät ole ristiriidassa maakuntakaavan kanssa.

Näiden selvitysten perusteella voidaan täsmentää hankkeen suhde maakuntakaavaan ja samalla kaavalliset toteuttamisedellytykset.

Keski-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry esittää lausunnossaan, että Leväsuo on valtaosin luonnontilainen ja ojittamaton edustava suokokonaisuus ja tulisi jättää turvetuotannon ulkopuolelle. Alueella pesii edelleen arvokas linnusto, alueen kasvillisuus ja suotyypin kirjo ovat edustavia. Suunnitellusta turvetuotantoalueesta 72 % on ojittamatonta ja hyvin luonnontilansa säilyttäneitä suota. Lausunnonantaja on erittäin huolestunut viimeaikaisten uusien turvetuotantolupahakemusten kohdistumisesta lähes poikkeuksetta ojittamattomille, täysin luonnontilaisille tai luonnontilaisen kaltaisille suoalueille. Jopa valtion pääosin omistama yhtiö on osallisena tässä suuntauksessa ja toimii lausunnonantajan mukaan pääomistajansa tahtoa vastaan.

Lausunnon mukaan laadittu arviointiohjelma ei lähtökohtaisesti täytä YVA-lain kriteerejä, koska todellisia vaihtoehtoja turvetuotantohankkeelle ei ole esitetty. Pelkän 0-vaihtoehdon ja tuotantovaihtoehdon selvittäminen johtaa todennäköisesti vain yhteen lopputulokseen, joka on tuotannon aloittamiselle edullinen. Toteutusvaihtoehtona tulisi tutkia 0-vaihtoehdon lisäksi vaihtoehto (vaihtoehtoja), jossa tuotanto kohdistuisi jo valmiiksi ojitetulle ja luonnontilansa menettäneelle/menettäneille suoalueille. Tältä osin ohjelmaa tulee täydentää ja tutkia vaihtoehtoina muita kohteita, jolloin YVA-prosessin tarkoitus tulee täytettyä.

Lausunnonantaja esittää käsityksensä perusteluina, että hanke on kansallisen energia- ja ilmastostrategian (valtioneuvosto 6.11.2008) ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) vastainen. Hanke on myös Pohjois-Pohjanmaan energiastrategian 2015 vastainen, koska siinä on esitetty selvitystä turvetuotannon suuntaamisesta vähäarvoisille ojitetuille soille. Hanke on lisäksi Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan vastainen, sillä Leväsuo on maakuntakaavassa osoitettu luonnon monimuotoi-

suuden kannalta erityisen tärkeäksi alueeksi, sekä Vuoksen vesienhoitoalueen vesienhoito-ohjelman vastainen ja lisääisi alapuolisen vesistön kuormitusta.

Lausunnonantaja vaatii, että YVA-ohjelman tulee sisältää selvitykset hankkeen mahdollisista vaikutuksista alapuolisen vesistön tilaan ja erityisesti Natura 2000 -kohteisiin.

Lausunnonantaja toteaa, että linnustolaskentojen tiedoista ei ilmene, miten laskennat on suoritettu ja montako laskentakertaa selvityksessä on ollut. Linnustoselvityksen tulee perustua usean pesimäkauden aikana tehtyjen laskentojen tuloksiin, ja laskentoja tulee tarvittaessa täydentää YVA-prosessin kuluessa.

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastualueen näkemyksen mukaan selostuksessa tulisi kuvata todennäköisempien kuljetusreittien lisäksi tarkemmin hankealueen nykyinen tiestö ja turvetuotantoalueen tieyhteydet sekä arvioida turpeen kuljetuksesta aiheutuvan liikenteen määrän jakautumista eri tieosuuksille. Lisäksi selostuksessa tulisi pyrkiä arvioimaan myös liikenneturvallisuusvaikutuksia erityisesti yleisten teiden liittymissä sekä alemmalla maantieverkolla, jolla turvekuljetukset voivat lisätä raskaan liikenteen määriä huomattavasti. Raskaan liikenteen määrän lisääntymisellä voi olla merkittäviä vaikutuksia kevyen liikenteen turvallisuuteen. Lisäksi tulisi arvioida myös hankkeen vaikutukset tiestön kuntoon sekä talvikunnossapidon riittävyteen erityisesti liukkaudentorjunnan osalta.

Mielipiteet

Remekselän osakaskunta toteaa osakaskunnan olevan lisalmen reitin latvoilla ja sen arvellaan olevan Pohjois-Savon pahiten liettyneen vesistön. Mielipiteen esittäjä vaatii otettavaksi huomioon Nälännöstä ja Rikkajoesta tulevan kuormituksen osakaskunnan vesistöön, ja toteaa alueen järvien olevan luonnostaan matalia ja ne ovat aikaisemman turpeen noston vuoksi madaltuneet keskimäärin lähes metrin.

Mielipiteen esittäjä edellyttää Leväsuolta tulevien poistumisvesien johtamista Korpjoen kautta, koska Harvanpuro–Lahnanen -reitti tuhoaa pienen vielä hyvävetisen ja hiekkapohjaisen Lahnasen. Lahnanen on kyläläisille erittäin tärkeä järvi sekä kalastuksen että erityisesti virkistyskäytön vuoksi. Mielipiteessä vaaditaan, että Leväsuon mahdollisessa ympäristöluvassa asetetaan tiukat ehdot, joilla saadaan haitat minimoituksi sekä tiukkaa jälkikontrollia. Lisäksi vaaditaan haittakorvauksien kohdistamista koko alapuoliseen vesistöalueeseen, koska haitta ulottuu koko Remekselän vesialueeseen. Mielipiteen esittäjä viittaa kannanotossaan myös Lahnasen kyläyhdistyksen kannanottoon asiasta.

Lahnanen-Pirttimäki kylätoimikunta esittää mielipiteenään, ettei hanketta toteuteta perusteluinaan Leväsuon luonnontilaisuus, kasvillisuus- ja linnustoarvot, luonnonsuojelualueiden läheisyys, alapuolisen vesistön pilaantuminen ja virkistysarvojen menetyt.

Mielipiteessä vastustetaan kuivatusvesien johtamista Lahnasen kautta perusteluina järven herkkyys kuivatuksesta aiheutuvalla kuormituksella, ja järven kuntoa on pyritty aktiivisesti parantamaan, mm. kosteikkoja rakentamalla.

Mielipiteessä esitetään tarkasteltavaksi myös muita vaihtoehtoja vesien johtamiseksi. Yhtenä tarkasteluvaihtoehtona esitetään tarkasteltavan vesien johtamista etelän suuntaan Korpjoen vesistöön, missä ei ole vastaavanlaisia herkkiä vesistönsia. Mielipiteen liitteenä on kartta, josta ilmenee nykyiset ojien virtaussuunnat Korpijokeen.

Mielipiteen esittäjä esittää lisäksi kylätoimikunnan otettavan osapuoleksi YVA-menettelyyn.

A toteaa kannanotossaan, ettei hanketta missään tapauksessa saisi toteuttaa ilman perusteellisia faktoihin perustuvia selvityksiä. Mielipiteen esittäjän mukaan Leväsuon, Kärppinevan ja Lahnavuoren ohella, ko. alueen merkittävimpiä suojelua vaativia alueita niin maisemallisesti kuin eläimistöltäänkin. Leväsuon on erittäin tärkeä teerien soidinsuo ja riekkoja ei alueella esiinny juuri muualla kuin Leväsuolla. Mielipiteen esittäjän mukaan hankkeella on peruuttamattomia vaikutuksia myös alueen muuhun eläimistöön. Hankkeen vesistövaikutuksista mielipiteen esittäjä toteaa, että matalat, entuudestaan huonosti voivat vesistöt voidaan pilata tällä tavalla lopullisesti. Mielipiteen esittäjä toteaa hankkeen olevan ristiriidassa ympäristön- ja luonnonsuojelun periaatteiden ja päämäärien kanssa. Lisäksi hän toteaa arviointiohjelmassa esitettyjen selvitysten olevan täysin riittämättömiä, esimerkiksi eläimistöön ja vesistöön kohdistuvien vaikutusten osalta.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia. Ottaen huomioon Vapo Oy:n Leväsuon turvetuotantoalueen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta annetut lausunnot ja mielipiteen ilmaisut Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus esittää yhteysviranomaisen lausuntonaan seuraavaa.

Hankekuvaus

Arviointiohjelmassa on esitetty tiedot hankkeen tarkoituksesta, sijainnista ja hankkeesta vastaavasta.

Hankkeesta vastaava perustelee hanketta sillä, että Leväsuon turvetuotantohankkeen tarkoituksena on korvata Pohjois-Pohjanmaalla tuotannosta poistunutta ja poistuvaa tuotantoalaa, ja mahdollistaa käytössä olevalta tuotantoalalta tuotettavan polttoraaka-aineen kuljettamisen eri käyttökohteisiin tarkoituksenmukaisemmin.

Hankealue sijaitsee Vuoksen vesistöalueeseen kuuluvalla Koskenjoen valuma-alueella (4.56) siten, että Leväsuosta suurin osa sijaitsee Lahnajoen valuma-alueella (4.566) ja pieni osa Korpiljoen valuma-alueella (4.565). Kaikki käsiteltävät vedet johdettaisiin kuitenkin Lahnajoen valuma-alueelle. Lahnajoen valuma-alueella ei ole muita turvetuotantoalueita. Arviointiohjelmassa on esitetty taulukkona (Taulukko 1) koko Koskenjoen valuma-alueella sijaitsevien eri vaiheissa olevat tuotantoalueet.

Kuten Pohjois-Savon ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen lausunnossa huomautetaan, taulukosta 1 puuttuvat seuraavat turvetuotantoalueet: Lamminneva, Rikkasuo ja Vesalansuo. Näin ollen Koskenjoen valuma-alueella on yhteensä 11 kpl eri tuotantovaiheissa olevia turvetuotantoalueita. *Taulukkoa 1 tulee täydentää tältä osin.* Lisäksi turvetuotantoalueita koskevien päätösten lainvoimaisuutta koskevat tiedot tulee saattaa ajantasalle (esim. Liittosuon ympäristölupa on saanut lainvoiman) sekä täsmennettävä mitä taulukossa tarkoitetaan joidenkin turvetuotantoalueiden kohdalla Vaihe-sarakkeessa olevalla päivämäärämerkinnällä ja Pinta-ala-sarakkeessa olevilla useilla pinta-alatiedoilla.

Arviointiselostuksessa on esitettävä nykytilaa kuvaavassa osassa myös *Koskenjoen valuma-alueella sijaitsevien turvetuotantoalueiden vesistökuormituksen yhteisvaikutus*. Lisäksi arviointiselostuksessa tulee esittää *taulukon 1 tarkoittamien turvetuotantoalueiden sijaintipaikat ja niiden kuivatusvesien purkureitit riittävän tarkkamittakavaisella kartalla*.

Turvetuotantoalueen jälkikäytöstä todetaan arviointiohjelmassa, että jälkikäyttömuodoiksi tulevat kysymykseen esim. metsittäminen tai ruokohelven viljely, myös maatalouskäyttö on mahdollinen vaihtoehto. Vuokrattujen alueiden osalta maanomistaja päättää jälkikäyttömuodoista, vuokra-alue palautetaan kuivatukseltaan metsätalouskäyttöön sopivana. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa arvioidaan jälkikäyttömuodon vaikutuksia alueellisesti. Arvioinnissa käytetään aineistoina olemassa olevia selvityksiä Suomessa tuotannosta poistuneiden soiden jälkikäytöstä.

Yhteysviranomaisen katsoo, että *jälkikäyttömuotojen arviointi on huomioitu riittävällä tavalla, kun arvioinnissa otetaan huomioon yhtenä jälkikäyttömuotona myös alueen muuttaminen lintukosteikoksi*.

Arviointiohjelmassa on esitetty monipuolisesti hankkeeseen liittyviä ohjelmia ja suunnitelmia, mutta ei kuitenkaan tuoda esille miten mainittuja ohjelmia ja suunnitelmia on tarkoitus hyödyntää hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa. *Ohjelmien ja suunnitelmien merkitys arviointiin tekijöihin on tuotava esiin arviointiselostuksessa*.

Muut luvat ja hankkeen aikataulu

Arviointiohjelmassa on esitetty hankkeen tarvitsemat suunnitelmat, luvat ja muut päätökset sekä tiedot arviointimenettelyn aikataulusta. Arviointimenettelyä ei ole yhdistetty muiden lakien mukaisiin menettelyihin.

Hankkeen suunnittelutilannetta ja aikataulua on käsitelty arviointiohjelman tiivistelmässä (s. 3) ja Hankekuvaus-kohdassa (s. 14), jonka mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettely olisi saatava päätökseen jo vuoden 2010 loppuun mennessä ympäristölupakäsittelyn aikataulutuksen vuoksi. Toisaalta Arviointimenettely-luvussa aikatauluja koskevassa kohdassa (s. 24) todetaan, että arviointiselostuksen on tarkoitus valmistua vuoden 2010 loppuun mennessä ja yhteysviranomaisen lausunto saataneen huhti–toukokuussa 2011. Yhteysviranomaisen pitää Arviointimenettely-luvussa esitettyä aikataulua suhteellisen realistisena riippuen kuitenkin arviointiselostusta varten tehtävistä selvityksistä ja niiden aikatauluista.

Vaihtoehtojen käsittely

Arviointiohjelmassa tarkastellaan nollavaihtoehdon (VE0) lisäksi yhtä toteutusvaihtoehtoa (VE1). Nollavaihtoehdossa Leväsuon turvetuotantohanketta ei toteuteta lainkaan, vaan alueen nykytila jää ennalleen.

Vaihtoehdossa 1 koko Leväsuon tuotantokelpoinen alue (228,9 ha) otetaan tuotantokäyttöön. Vesienkäsittelymenetelmänä on ympärivuotinen pintavalutus, ja vaihtoehtoisesti tarkastellaan kuivatusvesien kemiallista käsittelyä sulan maan aikana (talvella laskeutusaltaat). Kaikki turvetuotantoalueen kuivatusvedet johdetaan Harvanpuron kautta Lahnaseen, josta edelleen Lahnajokeen, Jylängönjokeen, Osmanginjärveen, Pöyhönjokeen, Palosjärveen, Koskenjokeen ja edelleen Kiuruveteen.

Yhteysviranomaisen pitää esitettyä vaihtoehtotarkastelua hyvin suppeana, sillä varsinaisia vaihtoehtoja on vain yksi, jossa koko tuotantokelpoinen alue otetaan turvetuotantoon.

Yhteysviranomaisen esittää, että *vesienkäsittelymenetelmiä koskevia vaihtoehtoja tulisi tarkastella erillisinä vaihtoehtoina.*

Arviointiohjelmaa koskevassa yleisötilaisuudessa ja yhteysviranomaiselle esitettyissä mielipiteissä on esitetty vaihtoehtoisesti turvetuotannon kuivatusvesien johtamista Korpijokeen sen sijaan, että vedet johdettaisiin Harvanpuron kautta Lahnajokeen. Yhteysviranomaisen esittää, että vaikutustarkastelua laajennetaan *selvittämällä vaihtoehtoista mahdollisuutta johtaa kuivatusvedet Korpijoen valuma-alueelle.*

Vaihtoehdossa 1 esitetty pintavalutuskenttä sijoitetaan karttatarkastelun perusteella ojitetulle suoalueelle, vaikka suurin osa turvetuotantoon suunnitellusta suoalueesta on ojittamatonta. Tästä seuraa, ettei kentän toimivuutta voida etukäteen tietää; kentän toimivuus riippuu mm. turvepaksuudesta, kaltevuudesta, ojien tilasta ja niiden tukkimisen onnistumisesta. Pintavalutuskenttä on suositeltavaa sijoittaa luonnontilaiselle alueelle. *Tämän vuoksi arviointiselostukseen on otettava vaihtoehto, jossa selvitetään mahdollisuudet sijoittaa pintavalutuskenttä ojittamattomalle suoalueelle. Arviointiselostuksessa on myös selvítettävä tarkemmin suunnitellut vesiensuojelurakenteet ja arvioitava miten ne täyttävät BAT-vaatimukset.*

Luonnon monimuotoisuuden kannalta Leväsuon etelä- ja kaakkoisosat ovat arvokkaimmat. Alueella sijaitsee esimerkiksi uhanalaisen kaitakämmekän kasvupaikka, ja se on myös linnustollisesti arvokkain osa alueesta. Pohjois-Pohjanmaan liitto on esittänyt lausunnossaan, että maakuntakaavassa osoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue on sama suo, jota nyt suunnitellaan turvetuotantoon. Pohjois-Pohjanmaan maakunnan liiton käsityksen mukaan aluetta ei voida käyttää suunnitellussa laajuudessa turvetuotantoon vaarantamatta uhanalaisten suokasvien elinoloja. Näin ollen esitetty hankelaajuus muodostuu maakuntakaavan vastaiseksi. Hankkeen maakuntakaavan vastaisuus on tuotu esiin myös eräissä muissa lausunnoissa. Yhteysviranomaisen edellyttää, että *on selvítettävä myös mahdollista vaihtoehtoa, jossa suon arvokkaimmat osat jätetään turvetuotannon ulkopuolelle, ja joka ei ole ristiriidassa maakuntakaavan kanssa. Tässä vaihtoehtotarkastelussa tulee selvittää mikä on arvokkaan ja uhanalaisen suolajiston nykyinen tilanne ja sen säilyttämisen edellytykset.*

Kaikkien arvioitavien vaihtoehtojen ympäristövaikutukset on arvioitava hankkeen koko elinkaaren aikana, ts. kuntoonpanovaiheessa, tuotantovaiheessa ja ainakin alustavasti myös jälkikäyttövaiheessa.

Vaikutukset ja niiden selvittäminen

Arviointiohjelma tarkoituksena on kertoa, mitä ja miten hankkeen eri vaihtoehtojen vaikutuksia aiotaan arvioida. Arviointiohjelmassa on annettu selvitys arvioitavista ympäristövaikutuksista. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeen merkittävimmät vaikutukset on tunnistettu ja hankekokonaisuus on vaikutusten arvioinnissa otettu huomioon.

Arviointiselostuksessa on kuitenkin vielä esitettävä lisäselvityksiä ja täsmennyksiä, jotta hankkeen ympäristövaikutuksista voidaan saada kattavat arviot.

Vaikutukset maankäyttöön ja yhdyskuntarakenteeseen

Leväsuon on keski- ja eteläosiltaan ojittamatonta, mutta reunoilta ojitettua luonnontilaltaan muuttunutta nevaa ja länsireunaltaan ojitettua rämettä. Arviointiohjelman mukaan suolla ei ole erityistä maa- tai metsätaloudellista merkitystä. Arviointiohjelmassa esitetään selvítettävän muuttuvan maankäytön vaikutukset suunnittelualueelle sekä sen lähiympäristölle.

Arviointiohjelman mukaan turvetuotantoon suunnitellun alueen naapuritilat sekä tuotantoalueen ympäristöstä kilometrin etäisyydellä sijaitsevat asunnot ja loma-asunnot selvitetään. Asutukseen ja alueen asukkaisiin mahdollisesti kohdistuvia vaikutuksia tarkastellaan alueen lähikyliin asti.

Yhteysviranomainen katsoo, että asutukseen ja asukkaisiin mahdollisesti kohdistuvat vaikutukset voidaan arvioida esitetyllä tavalla kuitenkin niin, että vaikutukset selvitetään riittävällä laajuudella myös eri vaihtoehtojen purkuvesistöjen varrella. Asutukseen kohdistuvaan vaikutustarkasteluun tulee sisältyä myös vaikutukset vapaa-ajan asutukseen.

Arviointiohjelmassa kaavoitustilannetta koskevassa luvussa on esitetty Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava ja siinä esitetty turvetuotantoa koskeva yleismääräys. Lisäksi ohjelmassa on todettu, että maakuntakaavassa alueelle tai sen välittömään läheisyyteen on osoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokas kohde.

Arviointiohjelman liittymistä muihin hankkeisiin, suunnitelmiin ja ohjelmiin koskevassa luvussa on mainittu muun ohella myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, mutta niiden merkitystä turvetuotantoon ei ole tarkasteltu lähemmin.

Valtioneuvoston päätös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistamisesta on tullut voimaan 1.3.2009. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan turpeenottoalueiksi varataan jo ojitettuja tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ja käytöstä poistettuja suopeltoja. Turpeenoton vaikutuksia on tarkasteltava valuma-alueittain ja otettava huomioon erityisesti suoluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja muiden ympäristönäkökohtien sekä taloudellisuuden asettamat vaatimukset.

Arviointiselostuksessa on otettava huomioon valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden turvetuotannon suunnittelulle asettamat vaatimukset ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan turvetuotantoa koskeva yleinen suunnittelumääräys. Arviointiselostuksessa on huomioitava myös Ylä-Savon maakuntakaavan ja hyväksymisvaiheessa olevan Pohjois-Savon maakuntakaavan 2030 määräykset. Arviointiselostuksessa on erityisesti perusteltava, mikäli valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja maakuntakaavojen maankäytön suunnittelun yleisistä periaatteista ja määräyksistä poiketaan.

Vaikutukset maa- ja kallioperään sekä pohjavesiin

Arviointiohjelmassa ei ole esitetty mitään mainintaa arvioitavista vaikutuksista kalliota tai maaperään. Hankkeen vaikutukset maaperään ovat kuitenkin suuret, sillä turvetuotannossa hyödynnetään eloperäistä maakerrostumaa. Hankealueen ojitukset vaikuttavat alapuolisen ja tuotantoaluetta ympäröivän alueen vesitalouteen ja pohjaveden muodostukseen.

Arviointiohjelmassa on esitetty, että Leväsuon turvetuotantoalueen läheisyydessä ei ole pohjavesialueita. Lähin pohjavesialue, Lahnajoki (08 263 51) sijaitsee noin 2 kilometrin etäisyydellä Leväsuosta kaakkoon. Lahnajoen pohjavesialue on luokiteltu vedenhankintaa varten tärkeäksi pohjavesialueeksi.

Turvetuotannon vaikutuksia pohjavesialueisiin esitetään tarkasteltavan alueen maaperästä olemassa olevan tiedon perusteella. Tarkastelussa arvioidaan mm. vaikutuksia pohjaveden pinnan tasoon ja pohjaveden riittävyttä lähimmillä vedenottamoilla ja kaivoilla. Lähimpien talousvesikaivojen sijainti, kunto, vedenpinnan korkeus ja tarvittaessa vedenlaatu kartoitetaan ja kaivoista laaditaan kaivokortit.

Hankealue ei ole luokiteltua pohjavesialuetta eikä lausunnoissa ole esitetty pohjavesien arviointia koskevia vaatimuksia, jonka vuoksi vaikutuksia pohjavesiin ei tarvitse arvioida esitettyä laajemmin. Talousvesikäytössä olevia kaivoja voidaan kartoittaa myös tehtävien asukaskyselyjen yhteydessä.

Vaikutukset vesistöön

Arviointiohjelmassa on esitetty nykytilan kuvauksessa vaihtoehto 1:n (VE1) suunnitellun purkuvesistön pintavesien virtaamia ja veden laatua ympäristöhallinnon rekistereistä saaduin tiedoin. Leväsuosta suurin osa sijaitsee Koskenjoen valuma-alueeseen kuuluvalla Lahnajoen valuma-alueella (4.566), ja osa Korpjoen valuma-alueella (4.565), mutta koko turvetuotantoalueen kuivatusvedet on suunniteltu johdettavan Lahnajoen valuma-alueelle. Lahnajoen valuma-alueella ei ole muita turvetuotantoalueita. Leväsuon nykyisestä ympäristökuormituksesta ei ole esitetty arviota. Myöskään Koskenjoen valuma-alueella (4.56) sijaitsevien turvetuotantoalueiden aiheuttamasta kuormituksesta ei ole esitetty arviota. Kuten edellä on jo todettu, koko Koskenjoen valuma-alueella on yhteensä 11 kpl eri tuotantovaiheessa olevaa turvetuotantoaluetta, eikä 8 kpl, kuten arviointiohjelman taulukossa 1 on esitetty.

Hankealueen kuntoonpano- ja tuotantovaiheen brutto- ja nettokuormitukset esitetään arvioitavan Pohjois-Suomen turvetuotantosoiden keskimääräisten ominaiskuormituslukujen perusteella. Arvioinnissa käytettävä aineisto on vuosilta 2003–2008. Kuormituslukujen ja virtaamatietojen perusteella lasketaan Leväsuon kuormituksesta aiheutuvat pitoisuuslisäykset Harvanpuron suulla sen laskiessa Lahnaseen, Jylängönjoen suulla sen laskiessa Osmanginjärveen, Osmanginjärven luusuassa ja Koskenjoen suulla sen laskiessa Kiuruveteen. Pitoisuuslisäyslaskelmien avulla arvioidaan vesistövaikutukset erilaisissa kuormitus- ja virtaamatilanteissa. Vesistövaikutusarviointin pohjana käytetään YVA-ohjelmaan koottuja vedenlaatutietoja. Vedenlaadun lisäksi arvioidaan vaikutuksia alueen hydrologiaan. Arvioinnissa tarkastellaan myös virtaamien muutoksia hankkeen vaikutusalueella eri vuodenaikoina.

Yhteysviranomainen katsoo, että hankealueen alapuolisen vesistön fysikaalis-kemiallisista tekijöistä on riittävästi tietoa, mutta biologiset tekijät puuttuvat. Yhteysviranomainen edellyttää, että *kaikissa kuivatusvesien purkuvaihtoehdoissa vesistövaikutuksia tulee arvioida veden laadun lisäksi myös vaikutuksina purkuvesistöjen ekologiseen tilaan. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa tulee arvioida miten hanke vaikuttaa Vuoksen vesienhoitosuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden toteutumiseen.*

Eri vaihtoehtojen vesistövaikutuksia arvioitaessa on ravinnekuormituksen ohella tarkasteltava myös kiintoainekuormituksen välittömiä ja välillisiä vaikutuksia. Arvioinnissa on otettava huomioon ojituksen vaikutus myös ympäröivän alueen vesitalouteen ja sieltä huuhtoutuviin ravinmääriin. Vesistövaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon kuormituksen vuodenaikaiserojen lisäksi hydrologialtaan erilaisten vuosien vaikutus turvetuotannon aiheuttamaan vesistökuormitukseen. Arviointiselostuksessa tulee erityisesti arvioida hankkeen toteuttamisen vaikutus turvetuotantoalueen alapuolisiin kevättulviin ja muihin vastaaviin virtaamalisäyksiin (kuten rankkasateiden aiheuttamat virtaamalisäykset), sillä suoalueen vesitalous muuttuu turvetuotannon myötä ja tällä hetkellä pääosin ojittamaton suoalue varastoi vettä ja tasoittaa tulvahuippuja.

Vaikutukset kalastoon ja kalastukseen

Arviointiohjelmassa todetaan, että Leväsuon alapuolisen kalaston rakenteesta ja nykyisistä saaliista ei ole olemassa tutkittua tietoa. Arviointiohjelmassa esitetään Lahnasen, Lahnajoen, Osmanginjärven, Pöhlönjoen ja Koskenjoen kalastus- ja saalistie-

dot selvitettävän postitse tehtävällä saalistiedustelulla. Tiedustelu suunnataan vesistön lähialueen rakennetuille kiinteistöille. Jokien koskikalaston rakennetta selvitetään sähkökoekalastuksin. Sähkökoekalastuksia tehdään Koskenjoella sekä Pöyhön- ja Lahnajoella, mikäli niiltä löytyy koekalastuksiin soveltuvia kohteita. Osmanginjärven kalaston rakennetta selvitetään Nordic-yleiskatsausverkoilla tehtävillä koekalastuksilla.

Hankkeen vaikutuksia alapuolisen vesistön kalakantoihin, kalastukseen ja kalojen käyttökelpoisuuteen arvioidaan vesistövaikutusarvion, olemassa olevan aineiston ja tehtävien lisäselvitysten perusteella.

Yhteysviranomaiselle annetuissa lausunnoissa ei ole esitetty kalastoon ja kalastukseen kohdistuvien vaikutusten arviointia koskevia vaatimuksia. Remekselän osakaskunta on kuitenkin mielipiteessään tuonut esiin Lahnasen tärkeyden kyläläisille kalastuksen ja virkistyskäytön vuoksi. Arviointiohjelmassa Lahnasen kalastoa ei ole kuitenkaan esitetty selvitettävän.

Yhteysviranomaisella katsoo, että vaikutukset kalastoon ja kalastukseen voidaan tehdä arviointiohjelmassa esitetyillä menetelmillä siten, että *kalastus- ja kalastoselvitykset tehdään riittävällä laajuudella kaikkien eri kuivatusvesien johtamisvaihtoehtojen osalta. Sähkökoekalastukset ja Nordic-koeverkko kalastukset tulee tehdä siten, että tuloksia voidaan tarvittaessa hyödyntää vesienhoitosuunnittelun tarkoittamassa ekologisessa luokittelussa. Lahnasen kalaston rakenne on selvitettävä vastaavalla tavalla kuin Osmanginjärven kalastoselvitykset. Kalastustiedustelut on ulotettava myös purkuvesistöjen varren vapaa-ajan asukkailla. Tiedusteluilla on selvitettävä vapaa-ajan kalastajien määrä ja kalastuksen merkitys virkistyskäyttömuotona. Kalastukseen kohdistuvia vaikutuksia voidaan selvittää myös tehtävien asukaskyselyjen yhteydessä.*

Remekselän osakaskunta on esittänyt mielipiteessään haittakorvauksia koskevia vaatimuksia. Yhteysviranomaisella toteaa, että ympäristövaikutusten arviointimenettely ei ole lupamenettely eikä tässä yhteydessä näin ollen käsitellä korvausasioita.

Vaikutukset tuotanto-, palvelu-, ja elinkeinotoiminta-alueisiin sekä virkistyskäyttöön ja luonnonvarojen hyödyntämiseen

Arviointiohjelman mukaan hankkeen vaikutuksia alueen elinkeinotoimintaan arvioidaan olemassa olevan tiedon perusteella. Työllisyysvaikutuksia arvioidaan tuotanto-suunnitelmien perusteella. Myös vaikutukset virkistykseen, kuten metsästykseseen, kalastukseen, marjastukseen ja sienestykseen arvioidaan. Arviointiohjelmassa ei esitetä millä tavoin mainitut vaikutukset on tarkoitus arvioida tai mitä olemassa olevia tietoja on käytettävissä.

Yhteysviranomaisella edellyttää, että *vaikutukset eri elinkeinotoimintoihin arvioidaan ottaen huomioon myös hankkeen vaikutukset maankäytön kannalta. Hankkeen vaikutukset paikalliseen työllisyyteen on arvioitava kaikissa eri toteutusvaihtoehdoissa ja 0-vaihtoehdossa. Vaikutukset hankealueella ja sen alapuolisella vesistöalueella (purkuvesien johtamisen eri vaihtoehdoissa) tapahtuvaan metsästykseseen ja marjastukseen sekä muuhun virkistyskäyttöön tulee selvittää asukkailla tehtävillä kyselyillä.*

Vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen

Arviointiohjelman mukaan arviointiselostuksessa esitetään hankealueen läheisyydessä ja vaikutusalueella sijaitsevat häiriintyvät kohteet (esimerkiksi asutut kiinteistöt, koulut, loma-asunnot). Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset esitetään arvioitavan turvetuotantoalueen lähiympäristössä noin 1 km:n etäisyydellä, mutta tarvittaessa vaikutusrajausta voidaan ulottaa suon lähikyliin asti. Turpeenkuljetusreittien varret valtaväylille

asti ovat myös ihmisiin kohdistuvien vaikutusten tarkastelualuetta. Turvetuotannon vaikutuksia ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja terveyteen arvioidaan erilaisten ympäristössä tapahtuvien fyysisten muutosten, kuten ilman laadun muutosten, melupäästöjen ja liikenteen kasvun aiheuttamien muutosten kautta. Fyysisistä muutoksista saatavia tai käytettävissä olevia tunnuslukuja verrataan yleisesti käytössä oleviin ohje- tai raja-arvoihin. Arviointiselostuksessa esitetään hankealueen ympäristössä pölylle, melulle ja tärinälle altistuvat kohteet.

Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset pyritään arvioimaan mahdollisimman vuorovaikutteisesti yhteistyössä alueen asukkaiden kanssa. Aineistona käytetään yleisötilaisuuden, saatujen lausuntojen ja mielipiteiden ohella myös hankealueen keskeisten toimijoiden ja muiden eri sidosryhmien kanssa käytävistä keskusteluista ja haastatteluista saatavaa aineistoa.

Yhteysviranomainen edellyttää, että *ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen kohdistuvat vaikutukset on arvioitava siten, että arvioinnissa huomioidaan hankkeen eri vaihtoehtojen aiheuttamat vakinaiseen ja vapa-ajan asumiseen kohdistuvat välittömät ja välilliset vaikutukset. Hankkeen sijainnista asutukseen nähden arvioinnissa korostuvat hankkeen vesistövaikutukset, jonka vuoksi tarkastelu tulee ulottaa riittävän laajalle alueelle turvetuotantoalueen alapuolisten vesistöjen varrella. Arvioinnissa on otettava huomioon myös eri hankkeiden aiheuttamat yhteisvaikutukset. Häiriintyvät kohteet tulee esittää myös riittävän tarkkamittakaavaisella kartalla.*

Vaikutukset luonnon eläin- ja kasvilajistoon, luonnon monimuotoisuuteen sekä suojeluarvojen säilymiseen

Arviointiohjelmassa on mainittu, että Leväsuon ojittamattomalle osalle (noin 166 hehtaaria) on tehty kasvillisuusselvitykset vuonna 1998 (s. 33), mutta toisaalla selvityksen tekovuodeksi esitetään vuosi 1999 (s. 45), sekä vuonna 2009. Lisäksi mainitaan, että täydentävä kasvillisuusselvitys tehdään kesällä 2010. Kasvillisuusselvitysten perusteella arvioidaan kasvillisuuteen kohdistuvat vaikutukset. Arviointiohjelman mukaan turvetuotannon mahdollisia vaikutuksia kasvillisuuteen ja eläimistöön arvioidaan 200 metrin etäisyydelle suunnitellusta turvetuotantoalueesta. Arviointi tehdään asiantuntijatyönä. Tehtyjä kasvillisuusselvityksiä ei ole erillisinä liitteinä arviointiohjelmassa, eikä kesällä 2010 tehty selvitys ole ollut yhteysviranomaisen käytettävissä arviointiohjelman aikana. Sen sijaan yhteysviranomaisen käytettävissä on ollut Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen tekemän inventoinnin tulokset vuodelta 2009.

Yhteysviranomainen toteaa, että Etelä-Suomeen lukeutuvaksi katsotulla alueella Leväsuu on paljolti välipintaisena keskiboreaalisen aapasuona erittäin uhanalainen. Etelä-Suomi -painotteisessa tarkastelussa useat kohteen suotyypit lukeutuvat uhanalaisiksi. Valtakunnallisessa tarkastelussa Leväsuolla uhanalaisiksi luontotyypeiksi luokittevat ruoho- ja heinäkorvet, kalvakkarämeet ja lettonevat. Kasvillisuusselvitysten mukaan Leväsuolla kasvaa uhanalaisena lajina kaitakämmekä. Muuta vaateliasta lajistoa suolla ovat mm. siniheinä, vaaleasara, lettorahkasammal, villapääluikka, kampasammal ja punakämmekä. Metsälain 10 §:n mukaisia metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä elinympäristöjä alueella ovat suon keskellä ja eteläosassa sijaitsevat pienet kangasmetsäsaarekkeet. Pohjois-Pohjanmaan maakunta-kaavassa Leväsuu on merkitty luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeäksi alueeksi. Merkinnällä osoitetaan suojelualueiden ulkopuolella olevia tärkeitä lintualueita sekä merkittävimpien uhanalaisten kasvien alueet. Kuten Pohjois-Pohjanmaan maakunnan liiton lausunnossakin on todettu, monimuotoisuusmerkintänsä takia kohde on myös maakuntakaavan turvetuotantoa koskevassa yleisessä suunnittelumääräyksessä tarkoitettu luontoarvoiltaan seudullisesti merkittävä kohde.

Yhteysviranomaisen edellyttää, että *arviointiselostuksessa on esitettävä hankealueen luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen edellytykset. Lisäksi arviointiselostuksessa tulee tuoda esiin Leväsuon luonnonarvojen merkitys suhteessa lähiseutujen soihin, erityisesti suojeltujen soiden osalta. Myös kuivatusojitusten vaikutukset suunnitellun turvetuotantoalueen ympäristön kasvillisuuteen on huomioitava riittävässä laajuudessa. Arviointiselostuksessa on perusteltava, minkä vuoksi maakuntakaavan luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä koskevasta määräyksestä poiketaan. Lisäksi alueella tehtyjen kasvillisuusselvitysten tulokset tulee esittää arviointiselostuksen liitteenä.* Suomen luontotyyppien uhanalaisuus (toim. Raunio – Schulman – Kontula, Suomen ympäristö 8/2008) -teoksessa esitetyt arvioinnit tulee hyödyntää arvioitaessa hankealueen monimuotoisuutta.

Arviointiohjelman mukaan Leväsuolla on tehty pesimälinnustolaskenta kesäkuussa 2009. Tuotantosuunnitelma on kuitenkin laajentunut tehtyjen selvitysten jälkeen, jonka vuoksi täydentävä linnustoseelvitys tehdään keväällä/kesällä 2010. Vaikutusarvioinnissa huomioidaan myös muu maaeläimistö. Hankkeen vaikutukset esitetään arvioidavan asiantuntijatyönä.

Tehdyn pesimälinnustolaskennan mukaan alueen pesimälinnusto koostuu pääasiassa suolinnuista ja metsien yleislinnuista. Linjalaskennassa alueella inventointialueella on havaittu yhteensä 32 lintulajia ja 49 lintuparia, lisäksi kasvillisuusselvityksen yhteydessä on havaittu 8 uutta lajia. Lintulaskentojen aikana Leväsuolla ei ole havaittu uhanalaisia tai erityisesti suojeltavia lintulajeja. Linnustollisesti arvokkain alue on Leväsuon rimpinen etelä- ja kaakkoisosana, jossa havaittiin mm. suopöllön ja joutsenen pesä sekä riekkopoikue.

Yhteysviranomaisen toteaa, että linnustoseelvitysten riittävyttä on vaikea arvioida, koska linnustoseelvitysten tiedot on esitetty arviointiohjelmassa hyvin suppeasti eikä vuoden 2010 linnustoseelvitys ei ole ollut käytettävissä arviointiohjelman aikana. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että *linnustoseelvitykset tulee laatia sellaisina ajankohdina, että saadaan kattava arvio alueen linnustosta.* Kuten myös Riistanhoitopiiri on lausunnossaan esittänyt, aluetta voidaan pitää riekon esiintymäalueen eteläisellä reunalla olevana tärkeänä kohteena. *Tämän vuoksi alueen riekkokantaa tulisi selvittää myös talviaikaisella jälkilaskennalla. Arviointiselostuksessa tulee selvittää mahdollisuudet säilyttää erityisesti suoalueen etelä- ja kaakkoisosan linnuston elinpiiri. Linnustoseelvitysten tulokset tulee esittää arviointiselostuksen liitteenä.*

Arviointiohjelman mukaan Leväsuon välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000 -alueverkostoon kuuluvia kohteita, suojelualueita tai suojeluohjelmiin kuuluvia kohteita. Lähimmät suojelualueet sijaitsevat noin 3,6 km:n etäisyydellä hankealueesta. Arviointiohjelmassa esitetään, että hankkeella ei ole välittömiä tai väliillisiä vaikutuksia suojelualueisiin tai Natura 2000 -alueverkoston kohteisiin.

Hankealuetta lähimmät Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet ovat Pyhäjärvellä sijaitsevat Haudanneva (FI1002004) ja Kärsämäenjärvet (FI1002002) sekä Pyhännällä sijaitseva Sammakkolammen metsät (FI1104407). Yhteysviranomaisen käsityksen mukaan hankealuetta lähimpien Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden etäisyyksien vuoksi hankkeesta ei todennäköisesti aiheudu sellaisia vaikutuksia, joita tulisi arvioida luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:n tarkoittamalla tavalla.

Vaikutukset ilman laatuun, ilmastoon ja meluun

Arviointiohjelman mukaan turpeen nosto, lastaus ja maantieliikenne aiheuttavat pakokaasupäästöjä, melua ja pölyämistä. Melua syntyy myös suon kunnostusvaiheissa.

Ilman laadun ja melun vaikutusten arviointia varten selvitetään tuotantoaluetta ympäröivän pölyämisen ja melun leviämistä ehkäisevän puuston ja muun kasvillisuuden määrä ja laatu sekä selvitetään vallitsevat tuulen suunnat ja lähimpien häiriintyvien kohteiden sijainti. Melu- ja pölyvaikutukset esitetään tarkasteltava alueelle, joka ulottuu 500 metrin etäisyydelle turvetuotantoalueesta. Vertailutietoina käytetään olemassa olevia tutkimuksia turvetuotannossa käytettävien työkoneiden aiheuttamista melutasoista ja pölyämisestä. Tuloksia verrataan ilmanlaadusta ja melutasoista annettuihin raja- ja ohjearvoihin.

Hankkeen aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt, ja sitä kautta hankkeen vaikutus ilmastomuutokseen, arvioidaan ja verrataan 0-vaihtoehtoon, jossa alue säilyy ennallaan. Arvioinnissa käytetään viimeisimpiä alan tutkimustuloksia.

Yhteysviranomaisen katsoo, että arviointi voidaan tehdä esitetyllä tavalla. *Arviointiselostuksessa on hankkeen vaikutukset ilmastoon esitettävä käyttäen hyväksi uusinta tutkimustietoa. Melulle ja pölylle altistuvat kohteet tulee esittää riittävän tarkkamatkaavaisella kartalla.*

Vaikutukset tiestöön ja liikenteeseen

Energiaturve toimitetaan asiakkaille pääasiassa lämmityskaudella (loka-huhtikuu) keskitetysti tai kahdessa jaksossa. Vuosittainen toimitus (115 000 m³) vastaa noin 950 rekan ajosuoritetta.

Todennäköisimmät kuljetusreitit Leväsuolta ovat Haapaveden tai Kuopion suuntaan. Kuljetusreitti Leväsuolta pohjoiseen kulkee työmaatieltä reittiä: yksityistie–Pohjoispuolentie–Välitie–Miilurannantie–Kaketinperäntie–valtatie 28, mistä edelleen Haapaveden suuntaan. Kuljetusreitti etelään työmaatieltä kulkee reittiä: yksityistie–Lahnakankaantie–Liittoperäntie–valtatie 27, mistä edelleen Haapaveden tai Kuopion suuntaan.

Arviointiohjelman mukaan arviointiselostuksessa tarkastellaan hankkeesta aiheutuva raskaan liikenteen määrän kasvua ja tästä aiheutuvia häiriövaikutuksia, kuten meluhaittaa. Liikennemäärät suhteutetaan kuljetusreitin nykyiseen liikennemäärään. Pakokaasupäästöt arvioidaan laskennallisesti.

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että arviointiohjelman sanallisesta kuljetusreittien selostuksesta puuttuu kartalla (s. 30) kuvattu kuljetusreitti Lohvanperän kylän kautta valtatie nro 4:lle. *Mikäli tämä reitti on tarkoitettu yhdeksi kuljetusreittivaihtoehdoksi, on sitä koskeva liikennearviointi otettava mukaan arviointiselostukseen.*

Yhteysviranomaisen edellyttää, että *arviointiselostuksessa on esitettävä selvitys esitettyjen liikenneväylien soveltuvuudesta turvekuljetuksiin. Arviointiselostuksessa on kuvattava hankealueen nykyinen tiestö ja arvioitava kuljetuksista aiheutuvan liikenteen jakautuminen eri tieosuuksille. Arvioinnissa on huomioitava myös eri turvetuotantoalueiden turvekuljetusten yhteisvaikutus samoilla reiteillä esimerkiksi Haapaveden lämpölaitoksen suuntaan. Liikennemäärälaskelmissa ja vaikutuksia arvioitaessa tulee huomioida myös se, että ajoneuvo ajaa tyhjänä tuotantoalueelle, joten ajoneuvosuoritteiden määrä on todellisuudessa kaksinkertainen arviointiohjelmassa esitettyyn määrään verrattuna.*

Lisäksi on arvioitava liikennemäärien kasvun merkitystä liikenneturvallisuudelle. Eriytisesti on arvioitava liikenneturvallisuusvaikutuksia yleisten teiden liittymissä ja alemmalla liikenneverkolla, jolla turvekuljetukset voivat lisätä raskaan liikenteen määriä huomattavasti. Raskaan liikenteen lisääntymisellä voi olla merkittäviä vaikutuksia myös kevyen liikenteen turvallisuuteen. Lisäksi tulisi arvioida myös hankkeen vaikutukset tiestön kuntoon sekä talvikunnossapidon riittävyteen erityisesti liukkaudentor-

junnan osalta. Suunnitellut tuotantoalueelta lähtevät kuljetusreitit on kuvattava myös kartalla.

Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriperintöön

Arviointiohjelman mukaan tuotantoalueen vaikutuksia maisemaan ja kulttuuriperintökohteisiin arvioidaan olemassa olevien tietojen perusteella asiantuntija-arviona. Turvetuotantoalueen näkyvyyttä yleisille teille, lähimpiin asuttuihin kiinteistöihin ja arvokaisiin maisema-alueisiin arvioidaan karttatarkastelun ja maastokäynnin perusteella. Tiedot alueen muinaisjäännöksistä tarkistetaan Museovirastosta.

Yhteysviranomainen katsoo saatujen lausuntojen perusteella, että vaikutukset maisemaan ja kulttuuriperintöön voidaan tehdä esitetyllä tavalla. Lisäksi Leväsuon merkitystä maisemana voidaan selvittää asukaskyselyjen yhteydessä.

Epävarmuustekijät

Arviointiselostuksessa esitetään kuvattavan keskeisimmät hankkeeseen ja arviointimenetelmiin liittyvät oletukset ja epävarmuustekijät, ja esitetään arvio miten nämä vaikuttavat hankkeen toteuttamiseen ja tehtyihin arvioihin.

Yhteysviranomainen esittää, että *arviointiselostuksessa on arvioitava epävarmuustekijöiden vaikutusta arvioinnin tuloksiin riittävän monipuolisesti, huomioon otettavia seikkoja ovat esimerkiksi päästöjen vaihtelut erityyppisillä tuotantoalueilla sekä vesiensuojelumenetelmien mahdolliset rajoitukset talvella ja rankkasateiden aikana.*

Ympäristö- ja turvallisuusriskit ja haitallisten vaikutusten vähentäminen

Arviointiohjelmassa esitetään merkittävimmät turvetuotantoon liittyvät riskit, joita ovat tulipalo ja vahinkotilanteet, kuten patojen murtuminen poikkeuksellisten rankkasateiden tai tulvien yhteydessä sekä polttoaineiden kuljetuksessa ja varastoinnissa tapahtuvat vahingot. Arviointiselostuksessa esitetään Leväsuon osalta turvetuotantoon liittyvät ympäristöriskit sekä toimenpiteet niiden ehkäisemiseksi. Arviointiselostuksessa esitetään myös ehdotus seurantasuunnitelmaksi alustavine menetelmäkuvauksineen.

Yhteysviranomainen esittää, että *arviointiselostuksessa tulee riittävässä määrin vaihtoehtoisin tarkastella niitä toimenpiteitä, joilla voidaan lieventää hankkeen merkittävimpiä vaikutuksia, kuten vaikutuksia ihmisiin ja asumiseen sekä vaikutuksia luonnonympäristöön ja luonnon monimuotoisuuteen. Lisäksi on tarkasteltava mahdollisia onnettomuuksien aiheuttamia riskejä ympäristölle ja ihmisille sekä onnettomuuksien torjuntaan liittyviä toimenpiteitä. Hankesuunnittelun lähtökohtana tulee olla parhaan käyttökelpoisen tekniikan sekä ympäristön kannalta parhaan käytännön soveltaminen.*

Osallistuminen

Arviointiohjelmassa on esitetty arviointimenettelyn ja siihen liittyvän osallistumisen järjestäminen. Osallistumismahdollisuuksia ovat avoimet yleisötilaisuudet sekä mielihyvyyden esittämisen mahdollisuus. Lisäksi arviointiohjelmassa esitetään useiden hankkeen vaikutusten arviointia koskevien tietojen hankkimista lähialueen asukkaille ja toimijoille tehtävillä kyselyillä ja haastatteluilta. Arviointiohjelmaan sisältyy myös tiedot yhteysviranomaisen järjestämästä kuulemisesta ja tiedottamisesta.

Yhteysviranomaisen käsityksen mukaan kansalaisten osallistumismahdollisuudet on järjestetty riittäväällä tavalla.

Yhteysviranomaisen on ottanut huomioon Lahnanen-Pirttimäki kylätoimikunnan huomautuksen ja ottaa kylätoimikunnan osalliseksi YVA-menettelyyn.

Raportointi

Arviointiohjelma on ulkoasultaan ja sisällöltään suhteellisen selkeä ja helppolukuinen, ja teksti on lähes virheetöntä. Tekstiä on havainnollistettu useilla karttapiirroksilla. Arviointiohjelman liitteenä olevat kartat ovat selkeitä, ja niissä on esitetty havainnollisesti hanketta koskevat tiedot, mutta tekstissä olevat kartat ovat epähavainnollisia pienestä koosta ja osittain huonosta painojäljestä johtuen. Kuvassa 13 (s. 33), jossa esitetään ilmakuvalla Leväsuon inventoidun osan suotyypit, on päällepiirroksena merkitty kansikuvan lisäksi "Kuva 1", "Kuva 2" jne.; nämä kuvanumeroinnit eivät kuitenkaan viittaa arviointiohjelman kuviin.

Lisäksi joitakin YVA-lain edellyttämiä arvioitavia vaikutuksia ei ole lainkaan esitetty arvioitavan tai ne on esitetty arvioitavan yhteysviranomaisen käsityksen mukaan puutteellisesti; näistä on esitetty huomautus ao. seikkaa koskevassa lausunnon kohdassa. Havaituista mahdollisista virheistä tai epätarkkuuksista on huomautettu myös ko. seikkaa koskevassa lausunnon kohdassa.

Arviointiselostuksessa tulisi harkita hankkeen tärkeimpien karttapiirrosten liittämistä selostuksen liiteosaan, sen lisäksi mitä on jo arviointiohjelmassa esitetty karttaliitteillä, jolloin kartat olisi mahdollista esittää tarkemmassa mittakaavassa (esim. peruskartta 1:20 000 tai 1:50 000), mikä parantaisi karttojen luettavuutta ja selkeyttä. Tällaisia karttoja ovat ainakin liikennereittejä ja kasvillisuuskarttoituksia koskevat kartat. Karttoja laatiessa on lisäksi otettava huomioon mitä karttoja on edellä esitetty laadittavan eri arvioitavien vaikutusten osalta.

Ohjeet jatkotyöhön

Arviointiohjelmassa on esitetty pääosin ne tiedot, joita YVA-lain ja -asetuksen mukaan arviointiohjelmassa tulee esittää. Arviointiohjelmassa esitetään arviointia koskevien tietojen hankintaa monipuolisesti, kuten tutkimustiedot, asiantuntijaselvitykset sekä asukaskyselyt ja -haastattelut.

YVA-lain 10.1 §:n mukaisesti hankkeesta vastaava selvittää hankkeen ja sen vaihtoehtojen vaikutukset arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen lausunnon pohjalta sekä laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen. Yhteysviranomaisen on tässä lausunnossaan edellyttänyt useita tarkennuksia arviointiohjelmassa arvioitaviksi esitettyihin seikkoihin ja hankkeen laajempaa vaihtoehtotarkastelua.

Arviointiselostusta laadittaessa tulee esittää arviointiohjelmassa esitetyt tiedot tarkistettuina tässä lausunnossa esitettyjen vaatimusten mukaisesti ja YVA-asetuksen 10 §:n mukaisesti esitettävä selvitys siitä, miten yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta on otettu huomioon.

Koska arviointiohjelmaa koskevissa lausunnoissa on erityisesti kiinnitetty huomiota hankkeen vaikutuksista luonnon monimuotoisuuden säilymiseen ja vesistövaikutuksista, arviointiselostuksessa on erityisesti arvioitava hankkeen vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen ja hankevaihtoehtojen alapuolisten vesistöjen vedenlaatuun ja ekologiseen tilaan. Arvioinnissa on otettava huomioon myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset. Arvioinnissa on otettava huomioon Vuoksen vesienhoitosuunnitelmassa esitetyt tilatavoitteet ja lisätoimenpiteet hankkeen vaikutusalueella sekä alueella vaikuttavien maakuntakaavojen ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden määräykset ja ohjeet.

Yhteysviranomaisen käsityksen mukaan hankkeesta ei todennäköisesti aiheudu lähimmille Natura 2000 -verkostoon sisältyville alueille sellaisia vaikutuksia, jotka tulee arvioida luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla. Näin ollen Natura-arviointia ei tarvitse tehdä.

Arviointiselostuksessa on esitettävä selvitys selostuksessa käytettyjen tietojen mahdollisista puutteista ja keskeisistä epävarmuustekijöistä, mukaan lukien mahdolliset poikkeukselliset tilanteet, kuten arvio mahdollisista ympäristönettomuuksista ja niiden seurauksista.

YVA-menettelyn keskeisenä tavoitteena on ehkäistä haitallisten ympäristövaikutusten syntymistä. Haitallisten vaikutusten ehkäiseminen on hankkeen elinkaaren eri vaiheisiin liittyvää toimintaa, jolla estetään, vähennetään tai korjataan hankkeesta aiheutuvia riskejä ja haitallisia ympäristövaikutuksia. Arviointiselostuksessa on YVA-asetuksen mukaisesti esitettävä ehdotus toimiksi, joilla ehkäistään ja rajoitetaan haitallisia ympäristövaikutuksia sekä ehdotus seurantaohjelmaksi.

Arviointiselostuksen tulee olla havainnollinen ja ymmärrettävä siten, että eri vaihtoehtojen vertailu on mahdollista. Selostukseen tulee liittää myös havainnollinen, yleistaajuinen ja ytimekäs yhteenveto arvioinnista.

Arviointiselostus liitteineen tulee toimittaa yhteysviranomaiselle myös sähköisessä muodossa; yksittäisen tiedoston koko saa verkkopalvelua varten olla enintään 5 Mt.

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Yhteysviranomaisen lausunto on nähtävillä virka- tai aukioloaikoina Pyhäjärven kaupungintalolla (Ollintie 26, Pyhäsalmi), Pyhäjärven kirjastossa (Tunturitie 1, Pyhäsalmi), Kiuruveden kaupungintalolla (Harjukatu 2, Kiuruvesi) ja Kiuruveden kirjastossa (Lähteentie 10 A, Kiuruvesi) sekä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa (Veteraaninkatu 1, Oulu) ja ELY-keskuksen Internet-sivulla osoitteessa www.ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa/yva > Vireillä olevat YVA-hankkeet > Luonnonvarojen otto ja käsittely > Leväsuon turvetuotantohanke, Pyhäjärvi.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus lähettää yhteysviranomaisen lausunnon sekä kopiot annetuista lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle. Alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään ja arkistoidaan Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa. Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään tiedoksi niille tahoille, joilta on pyydetty lausunto arviointiohjelmasta ja mielipiteen esittäjille.

SUORITEMAKSU JA PERUSTELUT SEKÄ OIKAISUVAATIMUS

Maksu 6 000 euroa (alv 0 %)

Perustelut

Maksu määräytyy valtion maksuperustelain (150/1992) perusteella annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1097/2009) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen maksullisista suoritteista vuonna 2010 esitetyn maksutaulukon mukaisesti. Maksutaulukon mukaan YVA-laissa tarkoitettua lausunnot arviointiohjelmasta, kun hanke tai sen vaikutukset ulottuvat kahden kunnan alueelle, perittävän maksun suuruus on perusmaksu 4800 euroa + kuntakohtainen lisämaksu

1200 euroa. Hanke sijaitsee Pyhäjärven kaupungissa, minkä lisäksi hankkeen vaikutukset ulottuvat Kiuruveden kaupungin alueelle.

Oikaisun hakeminen maksuun

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määrittämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ELY-keskukselta. Lausunnon liitteenä on ohjeet maksua koskevan oikaisuvaatimuksen tekemiseen.

Yksikön päällikkö
Ympäristönsuojelu

Juhani Kaakinen

Tarkastaja

Kaija Järvinen

JAKELU Vapo Oy

TIEDOKSI

- Suomen ympäristökeskus
- Pohjois-Suomen aluehallintovirasto/Ympäristöluvut
- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus/Liikenne ja infrastruktuuri
- Pyhäjärven kaupunki
- Kiuruveden kaupunki
- Peruspalvelukuntayhtymä Selänne/Ympäristölautakunta
- Pohjois-Pohjanmaan liitto
- Pohjois-Suomen aluehallintovirasto/Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
- Kainuun ELY-keskus/Kalatalouspalvelut
- Metsähallitus/Pohjanmaan luontopalvelut
- Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry
- Keski-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry
- Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry
- Oulun läänin vesiensuojeluyhdistys
- Oulun riistanhoitopiiri
- Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
- Museovirasto
- Pohjois-Pohjanmaan museo
- Pohjois-Savon ELY-keskus/Ympäristö ja luonnonvarat
- Pohjois-Savon ELY-keskus/Kalatalouspalvelut
- Pohjois-Savon liitto
- Ylä-Savon sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
- Pohjois-Savon riistanhoitopiiri
- Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry
- Kiuruveden kalastusalue
- Mielipiteen esittäjät

LIITTEET (hankkeesta vastaavalle):

- maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus
- arviointiohjelmasta esitetyt lausunnot ja mielipiteen ilmaisut